

ХЕСТИЯ И ХЕЛИОС – РОДОНАЧАЛНИЦИ НА НАРОДИТЕ ХЕТИ, ГЕТИ, ГОТИ, СКИТИ И КЕЛТИ. ЦИВИЛИЗАЦИОННИ ЦЕНТРОВЕ И МИГРАЦИИ

Валентин Йорданов

1. БОРБАТА ЗА ВЛАСТ МЕЖДУ ПЪРВОРОДНИТЕ БЛИЗНАЦИ ХЕЛИОС И КРОНОС

Взенита на епохата на Великата богиня Туран (трако-елинската Гея) матри-Архатът е бил в силата си, но същевременно представителите на мъжкия пол започнали постепенно да се стремят към лостовете на властта. В месопотамските текстове относно мъжко-женските отношения се усеща промяна: по времето на Нинхурсаг (Рея) и по-късно на Хебат (Хестия), богините-майки вече са управлявали в голяма степен формално – чрез въздействие и убеждение на своите съпрузи. Обаче пълното и открито налагане на патриархата като обществена система е станало едва в царството на Нинурта (Зевс/Озирис).

Трябва да се има предвид, че по времето на Гея/Маат и Уран/Атон функцията на управлението била схващана единствено като обща координация на действията на пръснатите по света богове, посветени на облагородяване и цивилизоване на дивата природна и обществена среда. Но още по времето на Кронос и сина му Зевс, тази прекрасна идея на Богинята-майка е опорочена. Препоръчаното от нея хармонично ръководство чрез убеждение и в дух на добра воля било преобърнато в тиранична власт, поддържана от задкулисни интриги, тайни съюзи, ожесточени и разрушителни войни за земя, в надпревара за изгодни бракове, осигуряващи по-близки до властта позиции.

Гея (Маат) и Уран (Птах или Атон) подготвяли за свои наследници първородната си дъщеря Рея (Нут) и първородения си близък Хелиос (Ра), при което последните упражнявали ефективно властта от седалището си в *Египет* цели 1000 години (в *Палермската стела* и *Торинския папирус* е употребено името Ра, а в различните преписи на „Царския списък“ на Мането този бог е наречен Ра, Хелиос или Слънцето). Тяхно дело са *Голямата пирамида* и *Сфинксът* на платото *Сакара*. Но Хелиос бил детрониран от брат му – второроденият близък Кронос (Геб) – и изпаднал в немилост.

Тази политическа рокада е станала според нас към 13 050 г. пр.Хр. (на база хронологиите в наличните извори), като Кронос/Геб/Енлил успял да отнеме от брат си Хелиос/Ра/Мардук неговата съпруга Рея/Нут, а заедно с нея и световния

трон. От всички дъщери-титанки Рея-Нут се явявала първородна, а според тогавашните култово-законови (матриархални) норми от това е зависело генетичното ниво на потомците, с оглед излъчването впоследствие на най-благороден и способен лидер-пастир.

В 170 глава на “Книга на мъртвите” Рея е наречена “богинята Ренут, **наследничка и първородна дъщеря на Тум** [Атон – к. и б. В.Й.]”. Ренут съчетава името Рея в *Тракия* и името Нут в *Египет*, а като цяло носи смисъла “Утробата [т.е. съпругата] на Ре”.

Богиня Рея, като първородна дъщеря на майка си Гея и на татко си Уран, първоначално била омъжена за първородения близък Хелиос/Мардук. Раждането на царствени потомци можело да стане, според строгите наследствени правила на боговете, само от тази връзка: на първородната дъщеря с първородния син. Това е загатнато от посветените в древните тайнства антични автори. Така например Диодор Сицилийски (~90-35 г. пр.Хр.) отбелязва:

“Първ над египтяните царувал Хелиос [к. В.Й.], който носел същото име като небесната звезда [Слънцето – б. В.Й.]. Някои от жреците впрочем твърдят, че първ е царувал Хефест [има се предвид бащата на Хелиос – Уран, – чийто египетски аналог бил Атон, а латинския Вулкан – б. В.Й.], който открил огъня и поради това благо получил властта... **След това царувал Кронос, който се оженил за сестра си Рея...** [к. В.Й.]”

/Диодор Сицилийски. Историческая библиотека, I, 13. Перевод, статия, коментари и указател О. П. Цибенко. На сайте Античная литература: <http://ancientrome.ru/antlittr/diodoros/index.htm> /.

Сведението на Диодор кореспондира с *Великата Хелиополска Енеада* – това са първите девет царствени богове, чиито имена са съхранени в храмовите анали на най-древната египетска столица град Он (*Хелиопол*). След отца Атум (Атон) са изредени четири семейни двойки, които имали честта да управляват божественото общество: Шу и Тефнут, Геб и Нут, Озирис и Изиди, Сет и Нефтида. Очевидно египетския Шу (Ра) отговаря на Диодоровия Хелиос, а египетския Геб – на Кронос. Женските имена Тефнут (“Утробата на плътта”) и Нут (“Утробата”) явно принадлежат на една и съща богиня, и това е Рея, наричана в *Шумер* Нинхурсаг, а във *Вавилон* – Астлик.

От друга страна последвалият брачен съюз на Рея с втория близък Кронос не противоречи на логиката на матриархалните взаимоотношения, според която жената се явявала съпруга, освен на мъжа си, и на неговите братя (вероятно не едновременно, а последователно). В конкретния случай тайната връзка между Рея и Кронос не била одобрявана отначало от родителите им, защото е щяла да породии конфликт за трона, което се и случило, в крайна сметка.

Тази втора поред връзка на Рея – с Кронос, – се е осъществила вероятно под негов натиск, движен от мотива за властта. В един шумерски псалм тези събития са отнесени географски към седалището на Кронос/Ра/Енлил в *Месопотамия* – град *Нипур*. Първо ще приведем един абзац, в който благоговейно се очертава статутът на Енлил (името на Кронос в *Шумер*) – господар на богове и хора:

“Господарят, който знае съдбата на Страната,
 Енлил, който знае съдбата на Шумер,
 бащата Енлил, господар на всички земи,
 бащата Енлил, господар на справедливата повеля,
 бащата Енлил, пастир на черноглавите [хората – б. В.Й.]...
 От планината на изгрева [Загрос] до планината на залеза [Синай – б. В.Й.]
 няма друг господар на земята, само ти си цар.”
 /по **Зекария Сичин**. Дванадесетата планета. Прев. Крум Бъчваров. С.,
 ИК “Бард”, 2002, с. 98/.

Според този текст Енлил срещнал бъдещата си съпруга по време на къпането ѝ в реката на град *Нилур*. Тук тя е наречена Суд – име означаващо “съд”, в смисъла “утроба”, каквато тя била и за първия си мъж Хелиос/Мардук (при боговете не е имало случайни имена и названия). Иначе Суд била известна с имената Нинмах – “Великата жена [княгиня]”, Нинхарсаг – “Стопанката на Великата планина [*Пирамидата*]”, Нинлил – “Жената на Енлил”, а в *Тракия* и *Елада* била наричана Рея – “Жената на Ре”.

По-нататък в текста се разбира, че всъщност майката на Суд я подучила да се къпе гола в реката точно по времето на ежедневната разходка на Енлил с неговия кораб, с цел той да я забележи и евентуално да поиска близост с нея /**пак там**, с. 97/. “Пастирът Енлил, който определя съдбите, ясноокият” забелязал и харесал голата богиня, качил я на своя кораб, където влязъл в сношение с нея. /**пак там**, с. 96/.

Въпреки че Енлил бил върховен господар, обществото на боговете, изненадано от случилото се, му поискало обяснение, като междувременно се разбрало, че Суд е забременяла от него. Енлил, за да потуши скандала, поискал ръката ѝ, а когато станала негова съпруга, ѝ дал името Нинлил – “Жената на Енлил”.

Каквато и да е конкретиката на тази случка, зад нейната външна прозаичност ние виждаме скрита и целенасочена мотивация. Към онзи момент Рея/Нут (Суд), първородната дъщеря на Гея и Уран, била съпруга на Хелиос/Мардук. Децата им останали господари в теократичните държави в *Южна Америка*. Следващи принцове, които да управляват новообетованите земи – *Тракия*, *Египет* и *Шумер*, – Рея и Ра/Хелиос не родили, вероятно по вина на Рея и може би по внушение на Гея. Този факт силно влошавал позицията на Хелиос; той олекнал в *Стария свят* като цар без наследници.

Както вече изяснихме, братът-близък на Хелиос/Ра/Мардук (Слънцето) – Кронос/Ра/Енлил – можел да придобие властта за себе си и за своите потомци само и единствено ако се сдобие с деца от сестра си Рея/Суд, като първородна, а не от другите си сестри. От една страна той се е чувствал пренебрегнат и обиден, когато отначало родителите му предпочели брат му за техен съуправител и наследник на властта, а от друга – си бил предостатъчно властолюбив и славолюбив.

Доколко Рея и майка ѝ Гея тайно са съдействали на Кронос/Енлил в постановката на горната случка, е трудно да се каже, защото разбира се са пазили благоприятие пред обществото. Възможно е описаните събития да са

резултат от споразумение със запланувани политически последици, дължащо се на оформилото се у Богинята-майка Гея впечатление, че синът ѝ Хелиос/Мардук е твърде волен и непредвидим, не показва стабилно управленско поведение, каквото би трябвало да има един световен владетел. Напомняме, че тогава течала ератата на матриархата. Мъжът осъществявал изпълнителната (оперативната) власт, но жената (майката) е давала насоката на неговите действия, с оглед на благоприятна перспектива.

Възможно е също така, Гея (подкрепена от Рея) да е взела решение *Стария свят* да бъде владян от потомците на Кронос, тъй като *Америка* е оставена на потомците на Хелиос. Едно разумно и справедливо разпределение на планетата Земя.

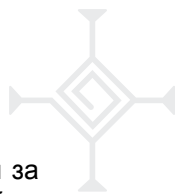
Запазен е друг източник, който открехва повече тази тайна. В съчинението на Плутарх (~50~120 г.) “За Изидата и Озирис”, което представлява синкретична и алегорична интерпретация на *Озирическите мистерии*, той преразказва древен мит за първите богове, в който има конкретни данни по този въпрос:

“Казват, че Рея тайно се съвкупила с Кронос [Ра – б. В.Й.], а Хелиос [братът-близък на Кронос – Мардук, наричан *Слънцето* – б. В.Й.], като разбрал това, я прокълел да не роди в нито един месец от годината [к. В.Й.]... В първия ден се родил Озирис [Зевс – б. В.Й.]... На втория ден се родил Аруерис, когото наричат Аполон, а някои го наричат по-стария Хор [Дионис/Хор – б. В.Й.], на третия ден се родил Тифон [Хадес/Сет – б. В.Й.], но не навреме и както трябва, ами с удар пробил тялото на майка си отстрани и изскочил. На четвъртия ден се родила Изидата [Йо – б. В.Й.] във водната стихия, на петия – Нефтида [Персефона – б. В.Й.]..., както и Афродита... Смята се, че Озирис и Аруерис са от Хелиос, Изидата е от Хермес, а Тифон и Нефтида са от Кронос... Нефтида се омъжила за Тифон, а Изидата и Озирис били влюбени един в друг и се събрали още преди да се родят, на тъмно в утробата. Някои казват, че Аруерис се е родил в резултат на това и е наречен по-стар Хор от египтяните и Аполон от гърците.”

/Πλουταρχος. Ιστοι και Οσιρις. Εισαγωγή-Μεταφραση-Σχολια: Αθανασιος Α. Τσακνακης. ΒΙΒΛΙΟ ... βάρδια. Εκδοτική Θεσσαλονίκης, 2005, 12/.

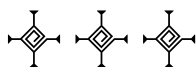
Като се абстрахираме от небивалиците, измислени в по-късно време, като например, че Зевс/Озирис, Хадес/Сет (Тифон), Дионис/Хор (Аруерис), Йо/Изидата, Персефона/Нефтида, че и Афродита, са родни братя и сестри, че Изидата била зачената от Хермес, и пр., в този текст откриваме потвърждение за забягането на Рея от първия ѝ съпруг Хелиос/Мардук, назоваван от Мането и в преданието на Инките – Слънцето. Рея, макар омъжена и с деца, пристанала на Кронос/Ра и му родила Зевс/Озирис и Хадес/Сет (Тифон); Плутарх е пропуснал първородния им син Посейдон. Тези трима синове автоматично станали царствени принцове, защото Рея, като първородна дъщеря на Гея и Уран, се явявала най-високопоставения от женска страна генетичен преносител на свещената кръв, а от мъжка страна близнаците Хелиос/Мардук и Кронос били равнопоставени и нямало значение с кого от тях ще се събере тя.

Възможно е обаче и друго обяснение на събитията: в условията на матриархата Рея да е имала правото да замени своя съпруг, пряко волята на родителите

си (но може би тайно подкрепяна от Гея), които по-рано ѝ били наложили за съпруг първородения близък Хелиос/Мардук (Слънцето). Последният бил безсилен да я спре, макар че нейното действие фактически го детронирало, а господар на света станал второроденият близък Кронос. Гея, поставена пред свършения факт, мъдро го приела, за да не се разстройва позитивният ритъм на живот на божествената раса.

Правилата относно наследяването от първородената дъщеря са действали и в много по-късна епоха. По древна традиция в *Египет* и *Етиопия* царската корона била наследявана от племенник на фараона – син на неговата най-голяма сестра, а не от собствения му син. Подобен бил обичаят и в *Южна Индия*, където за наследствени принцове на *раджата* били смятани синовете на първородната му сестра. /**Елена Блаватска**. Разбулената Изида. Ключ към тайните на древната и съвременната наука и теология. Т.ІІ. Теология. Книга втора. Нов превод на Л.Чолаков. С., 2006, с. 167/.

Разбира се, излъганият и обиден Хелиос предизвикал в отговор една кратка, но ожесточена война, наречена в шумерските източници „Пирамидната война“. Сведения за нея има в няколко шумерски и хетски клинописни паметника: епоса „Царю, велика е славата на деня ти“ /по превод, публикуван от **Самуел Гелер** – В: **Зекария Сичин**. Войните на боговете и хората. Прев. Крум Бъчваров. С., ИК „Бард“, 2003, с.161,162/; псалма „Като Ану ти си направен“; епоса „Божественият Нергал“ /по превод на **Й. Боленрюхер** – пак там, с. 166-168/; поемата „Пея песента на майката на боговете“ /по превод на **П. Дорм** – пак там, с. 168-170/; хетско-хуритският епос „Царството на небесата“ /по **З. Сичин**. Дванадесетата планета, с. 71-74; **З. Сичин**. Войните на боговете и хората, с. 94-97/.

В тези текстове лидерите на двата противостоящи лагера носят имената Енлил и Мардук, като последният е наричан още Азаг („Великата змия“) и Ашар („Слънцето“).

За ужас на божественото общество в „Пирамидната война“ били дадени жертви – първите в историята на цивилизацията. Щял да пострада и самият Мардук (Хелиос): спасила го бившата му съпруга Нинхурсаг (Рея/Нут), която се намесила и успяла да потуши конфликта. Енлил (Кронос) и синовете му Нинурта (Зевс/Озирис) и Адад (Хадес/Сет) се съгласили да прекратят войната и да сключат мир с Мардук, при условие, че той се оттегли и замине в изгнание далеч от *Стария свят*.

Тогава, навярно при посредничеството на Гея и Рея, Кронос/Геб/Енлил дал за съпруга на брат си Хелиос/Ра/Мардук първородната си дъщеря Хестия, като вид обезщетение за отнетата му власт. Във връзка със същите събития в българския летописен свод „Джагфар тарихи“ е записано, че Великата майка Туран (Гея) възложила на внучката си Ерди/Табити (Хестия; **сн. 1**) да развие дъщерна цивилизация в района на река *Волга* и планината *Урал*. /**Бахши Иман**.

Джагфар Тарихи /Историята на Джагфар/. Свитък от български летописи. 1680 година. Под ред. на проф. А. Пантев. С., 2005, с. 283-287/.

Така към края на божествената матриархална империя *Стар Велик Туран*, в нейните рамки са съществували едновременно две държави: първата, ръководена от Верея/Бендида/Котито (Рея) и Кронос/Геб/Ел/Енлил, обхващала *Балканите, Анатолия, Леванта и Египет*; а втората, с лидери Хестия/Табити и Хелиос/Ра/Шу/Мардукан/Сакар/Варна – *Волга, Урал, Средна Азия*, по-късно и *Южна Месопотамия*. Припомняме, че според „Битие“ всички тези богове са

живяли по над 900 години. А египетският жрец Мането твърди, че Птах (Атон; подразбирай: съвместно с Богинята-майка Маат) е царувал 9 000 години; синът му Ра – 1 000 в *Египет*, а под името Шу – 800 на *Урал*.

Следователно в голямото семейство на боговете се очертава такава ситуация, че ръководната функция била иззета от клана на първородения близък Хелиос и предоставена на второродения близък Кронос и съпругата му Рея, както и на тяхната първородна дъщеря Хестия, която получила титлата-име Базилея /за последното вж. **Иван Венедиков**. Митове на българската земя. Кн. III. Раждането на боговете. Второ издание. Стара Загора, 1997, с. 117, 118/.

Както споменахме, на *Урал*, под името Шу (в *Анатолия* – Тешуб), бог на вятъра и небесните стихии, Хелиос/Ра/Мардукан царувал заедно с Хестия още 800 години (по *Палермската стела* и *Торинския папирус*) – според нас от 13 050 до 12 250 г. пр.Хр. В своя „Царски списък“ египетският първожрец Мането използва за този бог (Шу) името Агатодемон – „Добрият демон [дух]“. В българския свод „Джагфар тарихи“ /с. 283/ той е определен като „добрият дух (диу, див), алпа Мардукан-Карга [гарга/врана]“.

Снимка 1. Алабастрова статуетка на Хестия/Веста, майка на хетите и покровителка на огъня (земния аналог на слънцето), домашното огнище и дома. Реплика. Фото автора.

2. ДЪРЖАВАТА НА ХЕСТИЯ И ХЕЛИОС НА ВОЛГА И УРАЛ. ИМЕНА И КУЛТ НА ТЕЗИ БОЖЕСТВА

В предния параграф споменахме, че първородният близък Хелиос I/Мардук, познат в *Египет* под имената Ра и Шу, е бил първият съпруг на първородната титанка Тефнут, трако-елинската Рея. След време, по стечение на обстоятелства, които разгледахме, Рея изоставила Хелиос и се събрала с Кронос. Т.е. същата богиня, наричана в *Египет* Тефнут пренебрегнала Шу (Ра) и, приемайки името Нут, отишла при Геб (Кронос).

Според коментираните вече генеалогично-правови норми в епохата на матриархата, забягването на Рея/Тефнут довело до това, че Хелиос I/Ра/Шу/Мардук изгубил правото си над бащиния престол, на който се настанил Кронос/Ел/Енлил. Последният станал повелител на почти всички стари земи: *Тракия, Анатолия, Леванта, Египет, Северна Месопотамия*.

За по-нататъшната съдба на низвергнатия Мардук можем да научим от българския свод „Джагфар тарихи“. Там той е записан с името Мардукан. Имено Хелиос I/Мардукан се оказва неизвестният (до публикуването на свода през 2003 г.) съпруг на богиня Хестия. Да, след раздялата си с Рея/Нут, Мардукан – братът-близък на Кронос, е взел за съпруга Хестия, първородната дъщеря на Кронос. Изпълнявайки повелята на Гея и Уран, внучката им Хестия и синът им Мардукан тръгнали да усвояват нови земи и създали своя държава далече на север – на планината *Урал*.

Тук трябва да поясним, че в детството си Мардукан и Кронос носели едно и също име – слънчевото име Ра, като близкаци, т.е. единородни синове на отеча слънце-небе Уран/Атон/Тан. Сетне името Ра станало привилегия на властимащия – първо на Хелиос I /Мардукан, после на Геб/Кронос. По време на управлението на второродения близък Кронос/Ра, първороденият близък запазил имената Хелиос I /Шу/Мардукан.

Именно старото име (Ра) на Мардукан легнало в названието на новата държава на *Урал* – *Раха* (Ра-Ах, или „Ра, великият“). Другите нейни названия, споменати в свода са *Раил* (Ра-Ел, или „Бог Ра“), *Ура* (Ур-Ра) и *Идел* (Ид-Ел, или „Седемте богове“). **Бахши Иман**. Джагфар тарихи..., с. 270, 285/.

Приоритетният поминък на Хестия и Мардукан било скотовъдството, с което са известни потомците им *хетите* или *скитите* (анализ на историческото развитие на тези етноними вж. в § 6). Обаче те владеели не по зле рударството и строителството, за което има пребогати археологически данни.

„Духът на светлината Мардукан“, роден от слънцето (алпа Ур) и алп-биката Туран (т.е. Гея), „приемал облика на дракон със змийска опашка – Атряч или Барадж [в *Египет, Вавилон и Мексико* – „Великата змия“, „Криллатата змия“ или „Пернатата змия“ – *Кетцакоатл*], на фантастичната птица Сенмурв-Симбир и гарвана Карга“, поради което носел тези прозвища. От сакралното име *Барадж* явно произхожда индийската царска титла *раджа*.

В древнобългарския дванадесетциклов календар една от годините е назована *вер, ламя, змей* или *дракон*. Така че и името *Вер* (*Верени*) на драконовата ипостаз на първия близък е ползвано от българите в Азия.

Като *дракон* или *крилат змей* богът-слънце бил изобразяван и почитан не само в *Азия*, но и в *Перу*, *Мексико*, *Египет*, *Финикия*, *Вавилон*, *Асирия*; и от друидите в *Британия*.

“Някога Дракония обхващала цялата земя и тези храмове били посветени на Дракона само защото бил символ на Слънцето, което на свой ред олицетворявало висшия бог [Ра – б.а.] ...” – пише Елена Блаватска */Разбулената Изида*. Ключ към тайните на древната и съвременната наука и теология. Т.І. Наука. Книга втора. Нов превод на Л.Чолаков. С., 2005, с. 267-271/.

“Духът на женската красота, семейното щастие и огнището Чак-Чак или Девет” (*Тевет*, *Табити*, или Хестия), “заедно със своя мъж Мардукан някога е била пастирка, за което са я наричали Сабан – Пастирка”. Нейният знак или монограм бил свастика – сарман или сурбан. */Джагфар тарихи...*, с. 287; вж. и *Зент-Бурджан колобър [Иван Митев]*. Накратко за Тенгрианската религия и митология, с. 3, 4, 9. – В: [http:// www.voininatangra.org/modules/xfsection/print.php?articleid=175/](http://www.voininatangra.org/modules/xfsection/print.php?articleid=175/).

Според българския мит за “добрия дух” (египетския жрец Мането употребява името *Агатодемон*) *Мардукан-Карга*, ледниковият период бил предизвикан от злите духове *джинове*, които построили висока стена с цел да закрият слънцето и погубят хората. От мрака и студа земята се вледенила, растенията и животните започнали да умират. Тогава *Мардукан-Карга* и синовете му *Сак* и *Сок* предприели разрушаване на стената. Близкото слънце ги изгаряло, затова бащата изпратил синовете си да му донесат медни доспехи, ала те се уплашили и не се върнали. Мардукан успял да разруши стената, но пламнал и изгорял. Обаче светлината и топлината се върнали и съживили оцелелите живи същества. */пак там*, с. 283, 284/.

Съществуват езикови и митологични данни, които хвърлят още светлина върху въпроса. Елинската дума *короне* и латинската *cornix*, означаващи “черна врана, магическа веща птица”, са свързани с името *Кронос* */Жан Шевалие, Ален Геербрант*. Речник на символите. Митове, сънища, обичаи, ритуали, форми,

Снимка 2. Гарван и паун върху керамичен киликс от Стомио, VI в. пр.Хр. AM – гр. Лариса, Гърция. Фото автора.

ми, фигури, цветове, числа и др. Т. І: А-Л. С., ИК “Петриков”, 1995, с. 550/, както и с производното название *корона*, атрибут за власт. Зооморфният образ на брата-близък на Кронос – Мардукан – бил “*гарванът Карга*” (сн. 2, 3), както видяхме от българския свод, а в съвременния български език думата е “*гарга*”. Ако името *Кронос* е носело първичния смисъл “черна врана” или “гарван”, а тази птица се е считала за

превъплъщение на Мардукан, то излиза, че Мардукан пръв е носел и името Кронос, което сетне е било взето от второродения близнак.

Снимка 3. Гарванът Карга (Гарга) и синовете му Карги утоляват жаждата си от свещения извор на своята майка Гея. Върху ромбоидната закопчалка в средата е изобразен двуглав орел. Релефната композиция украсява един от моделите на традиционни български пафти (сребърна тока за женски колан). Възстановка Д. Германов. Фото автора.

“Гарванът бил пророческа птица, за която вярвали, че обитава душата на свещен цар, след като той бил пожертван.” **/пак там/**. Този коментар, основан на митологията, затвърждава у нас убеждението, че именно *Мардукан/Ра* е бил избран за “свещен цар”, но “пожертван”, т.е. детронирани, от неговия брат-близнак, който впоследствие си присвоил, освен братовото име Ра и братовото прозвище *Кронос (Враната/Гарвана)*. Фактът на ежедневното изгряване на Слънцето Ра (Кронос) и прекосяването на небосклона – един отмерен цикличен процес, довел до това името Кронос или *Хронос* да получи другото си значение – “време”.

Впрочем властолюбието на Кронос проличало и в неговото отношение към собствените му деца. В трако-елинската митология се твърди, че той ги поглъщал – явно метафоричен начин да се каже, че не ги допускал до управлението.

И така Хелиос I/Шу/Мардукан и Хестия заминали на север. Достигнали до планинска верига, която, според създадената от боговете традиция, нарекли на своя отец – *Урал* (Ур-Ал, или “Бог Ур[ан]”). Извиращата от южния дял на планината река наименовали, разбира се на своята майка – *Агидел* (Аги-Де-Ел, Гиа-Дея-Ел, т.е. “Богиня Гея”; дн. *Белая* – главната водна артерия на *Башкирия*, дълга 1430 км.). Отначало, преди да построят своя град, използвали вместо дом една голяма пещера. Пещерата получила названието *Каповая* (от *кап* – “чаша-утроба”; капище) – с визия към Хестия, майката на новия народ, както и друго име – *Шулген таш* или *Шулган таш*:

Шулген таш, Шу-[А]л-Ген-Таш – “Пещерата на бог Шу и на Ген [майка Хестия]“

Названието *Шулган таш* е съхранено в местните башкирски народни епоси „Акбузат“ и „Урал батир“. В тях това название се тълкува като „Пещерата на Шулган“: разбира се за изтеклите хилядолетия разказвачите трансформирали добрия бог *Шу* в злия див *Шулган*, брат на добрия герой *Урал*. Дори в тази легенда е взела връх омразата между двамата братя-близнаци, породена от тяхното противоборство. Дискриминираният *Шулган* (Хелиос/Шу/Мардук) бил обявен за проводник на злото, а неговият брат *Урал* (зад това име се крие синтезната двойка Уран-Кронос) – за добрия герой-спасител на света. *Урал* язди митичен бял крилат кон *Акбузат* (зооморфно превъплъщение на внука му Дионис).

Името *Акбузат* може да се тълкува като „Бяло слънце“. *Ак* значи „бял“, а *буз* – нещо кръгло/сферично и червено, например *буза*, *карпуз* или *арбуз* („диня“), *топуз* („метална топка“), *пузыр* („мехур“, „балон“), *бусы* („наниз“, „гердан“, „колие“ от топчета). Ако приемем, че думичката *бузат/бусат* представлява закодираното чрез метатеза име *Субат/Собат*, т.е. *Сабазий*, това е директна отправка към този бог (ср. още със *суббота/събота* – седмичния ден на *Сабазий*). Тогава *Акбузат* следва да се тълкува: „Белият Субат [Сабазий]“. Подчертаването на белия цвят и в името, освен че той е характерен за външния вид на *свещения кон*, символизира способността му да преминава в отвъдния свят, света на духовете.

Епосите „Акбузат“ и „Урал батир“ образуват най-архаичния пласт на уралската митология. Белият крилат жребец *Акбузат* често преминава от отвъдния свят в нашия и обратно, като отвъдният свят е персонифициран от езерото *Шулган* и пещерата *Шулган таш*, която е и дом на *Акбузат*. Свещеният кон става другар и съратник на небесния бог *Урал батир* („Могъщият войн Урал“) в тежката му борба с тъмните сили – неговия брат *Шулган* и демоните на подземно-подводния свят. Кон и конник прелитат огромни разстояния, за да спасят различни народи от непосилното робство, наложено им от *Шулган*. *Акбузат* спасява богиня *Хумай* (*Умай*), която ражда на *Урал* син *Идель/Итиль*. В крайна сметка *героят-великан Урал* побеждава злото, но и сам загива, като тялото му се превръща в *планината Урал*, а по-късно синът му *Идел* в смъртта си се превъплътява в реката *Идель* (днес *Волга*) /вж. сайта **Башкирские народные сказки** – В: <http://www.bashskazki.ru/page104.html/>.

Необходимо е да се знае, че съветските републики *Башкирия* и *Татарстан* са създадени през 20-те години на XX век от съветския режим върху бившата територия на средновековната държава *Волжка България*. Така че башкирите, освен че носят кръвта на волжките българи, се явяват наследници на българския митологичен комплекс.

Твърде любопитно е, че българо-башкирските епоси са пряко свързани с палеолитните изображения, символи и знаци в уралската пещера *Шулган таш* (*Каповая*; **сн. 4**). Древните селища в нея са били обитавани – по намерените органични останки в огнищата (изгорели кости от мамут и др. животни) – в периода XVIII-XIV хилядолетие пр.Хр. Стенописните композиции в залите „Хаос“ и „Зала на знаците“ оформят култови зони – светилища. Композициите са групирани в сюжети, в които е развита фабула между *соларния жребец – тотемен родоначалник* (*Акбузат*), *носорога* (*Шулган*), *големи и малки мамути* (персонификации на богини-майки), и символи като *триъгълник*, *трапец с уши-дръжки* (прототип на кратер) и др. (**сн. 5, 6, 7**). Над всички образи доминира *жребецът-тотем*. Вече са налице изследвания и анализи по тази тема /вж. **В. Г. Котов**. Святилище в пещере Шульган-таш (Каповой) и мифология Южного Урала. – В: Проблемы первобытной культуры: Сборник статей. Уфа, Гилем, 2001, с. 54-79; <http://kitaptar.bashkort.org/files/..pdf>.

Снимка 4. Входът и свещеното езеро на пещерата Шулган таш, наричана още Каповая, Южен Урал. Дискусийна датировка XVIII-XIV хилядолетие пр.Хр. /П. Золин. *Святыни России. Каповая пещера*. – <http://www.proza.ru/2008/09/11/493>; <http://www.cultinfo.ru/fulltext/1/001/008/058/775.html/>.

Снимка 5. Пиктограми (рисунки), изпълнени с охра, изобразяващи соларния жребец Акбузат, водещ стадо мамути (майки). Под композицията е поставена геометрична фигура на трапец с две дръжки: очевидно това е съд – архаична форма на кратер, – символизиращ утробата на богиня-майка (Хестия).

Отбелязваме, че родоначалниците Хестия и Хелиос I/Мардукан са установили своята цивилизация на място, изключително богато на полезни изкопаеми: мед, злато, желязо, нефт, битум, скъпоценни камъни и др., чиито находища са концентрирани в този район от планината. Обаче палеолитните рудници в тази част на *Урал* не са задоволително изследвани и правилно датирани (**О. Н. Бадер**. Древнейшие металлурги Приуралья. М., 1964, с. 17), подобно на близо 50-те разкрити досега градове в археологическия резерват *Аркаим*. Предполагаме, че много от древните мини са безпардонно унищожени от съвременните геоложки предприятия.

Добавяме още данни за карстовата пещера *Шулган таш*. Тя е разположена на десния бряг на река *Белая*, в *Башкирския природен резерват*. Това е огромно естествено съоръжение: дължина 2250 м.; 9 големи зали, някои високи над 20 м.; множество галерии и коридори; подземна река; две езера и др. Всичко това е разпределено на 3 етажа, като по най-долния протича река *Шулганка* (Шу-Л-Ган-Ка, т.е. “Двойникът-дух на бог Шу и Ган [майка Хестия]”). Отделните пещерни ръкави имат собствен режим на температура, влажност и въздушна циркулация, а микроклиматът им е постоянен и неизменен. Съкровището в тази пещера са около 400 палеолитни рисунки, с размер от 6 до 122 см., на животни от предледниковата епоха: мамути, бизони, бикове, диви коне, вълнисти носорози, пещерна мечка, саблезъб тигър – нарисувани с червена охра. Те се

намират в залите, наречени „Куполна“ и „Рисунки“, а в залите „Хаос“ и „Знаци“ освен геометричните фигури има и антропоморфни изображения.

Обърнатите трапеци с „уши“, които някои съвременни руски изследователи правилно определят като производни от „женски триъгълник“ (**Ю. С. Ляхницкий, А. К. Солодейников, А. А. Юшко, Е. А. Далецкая**. Каповая пещера: результаты полевых работ в 2001-2005 гг. группой ВСЕГЕИ при поддержке РГО. – <http://www.relig-mus>), всъщност са първите рисунки в света на *кратер* с две дръжки (Ка-Ра-Тера, т.е. „Ра, синът на Земята [Гея]“) или на *кантарос* (Ка-Ан-Та-Ра, т.е. „Синът на Небето Та-Ра“), а тези без дръжки – на *чашата*, символ на *утробата* (богините Гея, Рея, Хестия, Изиди). Ситуирани обикновено до някои от мамутите във фигуралните композиции, обърнатите трапеци явно са пиктограм, означаващ богинята-майка Хестия, бидейки рисунка на предметния ѝ образ – *кратер/чаша*. Мамутът изглежда бил зооморфен образ на Хестия,

Снимка 6. Още пиктограми. На средно ниво в тази композиция има два трапеца с дръжки – съдове-кратери или утроба-майки. Характерна е украсата на кратерите (трапеците): с групи от по три линии – триглифи, символизиращи върховния бог Троян/Тангра. Горе, над десния кратер (утроба-майка), се е навел брадатият и крилат зъл демон Шулган и излива някаква течност в този съд, може би опложда тази утроба-майка. Долу препуска добрият герой и спасител – жребецът Акбузат.

Снимка 7. Антропоморфен образ на властелина на Подземното царство братия демон Шулган, тук без крила. Той отново е наведен и извършва нещо, но тази част на изображението навярно е отчупена.

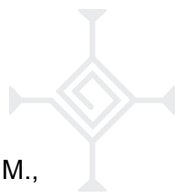
родила девет дъщери, които на свой ред са станали майки-родоначалнички на отделни народи. Названието *Мамут* – Ма-Мут – определено означава “Майката на майките”.

Групите животни, съчетани с антропоморфни фигури, трапеци и знаци (идеограми), в различните зали на пещерата, носят информация за важни събития в живота на *расата* – изглежда това са прадревни пиктограмни (картинкови) надписи. Още повече, че има отделни групи само със знаци в залите “Хаос” и “Знаци”.

Една от антропоморфните фигури изобразява жена (Майката), на полата на която личат отвесни линии, групирани по тройки, символизиращи троичния бог Тангра/Тара/Троян. Същата украса имат и кратерите (трапезите), нарисувани около мамутите.

От откритието през XVIII в. на свещената пещера, до настоящия момент, властите и научните среди в *Русия* не са ѝ отделили необходимото внимание като на паметник на палеолитното изкуство, наситен с образци от първичната писменост на индо-европейците. Не е издаден каталог на съхранилите се изображения, по който да се изследват и евентуално разчетат посланията на нашите прамайки и праотци към нас.

Според археолога О. Н. Бадер, извършвал проучвания през 1960-1971 г., не само пещерата, а и нейните околности са били обитавани преди 20 000 до

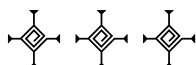
14 000 години. /**О. Н. Бадер**. Каповая пещера. Палеолитическая живопись. М., Наука, 1965, с. 9/.

От 1982 до 1991 г. там е работила експедиция на Археологическия институт на Академията на науките под ръководството на В. Е. Щелински, която разкопала в *Залата на знаците* културен слой от късния палеолит, отнесен към XVI-XIV хил. пр.Хр. /**Щелинский, В. Е.** Настенная живопись Каповой пещеры на Южном Урале (датировка, размещение, культурная принадлежность). – В: Проблемы изучения наскальных изображений в СССР. М, 1990./

Тези хипотетични датировки (XVIII-XIV хилядолетие пр.Хр.) съвпадат в по-близката си граница с изложените от нас данни за миграцията на част от расата, с водачи Хелиос и Хестия, от *Стария свят* към *Урал*, в края на XIV хилядолетие пр.Хр.

След дълга пауза, в 2004 г. изследванията са подновени от научен консорциум, обединяващ пет руски института, с участието на двама френски експерти по консервация на палеолитна живопис – Жак Брюне и Филип Малоран. Фреските от *Шулган таш* са класифицирани като *мадленска живопис от трети тип по Лероа Гуран*, при съотнасянето им към широко известните изображения от пещерите *Ласко* във *Франция* и *Алтамира* в *Испания*. /**Т. И. Щербакова**. Южно-Уральская палеолитическая экспедиция в пещере Шулган-Таш (Каповая) в 2004 г. – <http://www.relig-mus.../>.

Посочените научни заключения подкрепят тезата ни, че пещерното изкуство в крайния запад и крайния изток на *Европа* е изпълнено по едно и също време от видни представители на *Homo sapiens*, от типа *Кроманьон*. Това всъщност са боговете в митологията, членове на *Светото семейство* на Гея и Уран, които ръководели империята *Туран* от няколко стратегически точки на палеолитна *Европа*.

Но да се върнем към конкретиката на нашето изследване. Отново в българския свод намираме данни, че базираният в *Урал* бог Мардукан/Хелиос /Шу разширил държавата си *Раха*, като включил в нея *Средна Азия* – територията около масива *Меру* (дн. *Хималаите*), включително днешен *Тибет* и част от северна *Индия*. Зооморфният образ на „Великата змия“ Мардукан, като небесен крилат дракон с люспесто тяло, еленови рога и биволски уши, който теглел колесницата на слънцето, е съхранен в древната традиция на японци, китайци, монголи, индийци и други азиатски народи. Египетска аналогия е, разбира се, лодката на Ра, а тракийска, славянска и европейска – теглената от елени шейна на дядо Коледа (зимното слънце).

Титулуван с прозвищата Мар/Мардук, Шу преселил част от народа си от *Средна Азия* в *Южна Месопотамия* – и основал там друга държава – *Сумеру/Шумеру (Шумер)*. Тя била наричана също така *Самар* (по азиатското име на брат му Кронос), защото Енлил/Ел/Кронос владеел по същото време в *Северна Месопотамия* зоната на изворите на *Тигър* и *Ефрат* (областта *Джасира*). Там Ел/Кронос построил от тухли подобие на *Голямата пирамида* на Ра/Мардук в

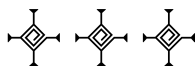
Египет. В равнината на *Двуречието* нямало планини и каменни кариери, затова Самар/Кронос издигнал от тухли един имитиращ планината *Меру*, седеметажен *зикурат*, защото “самарците [шумерите – б. В.Й.] се покланяли на планините с върхове с гладки склонове и стъпаловидни подножия, тъй като вярвали, че там пребивава Всевишният. Тези свещени планини се наричали *Самар* и това име самарците дали на държавата си.” */Джагфар тарихи...*, с. 271/.

“Първият вожд на самарците бил Май или Мар [Мардук – б. В.Й.], поради което неговите потомци се наричали Мардуан или Мардукан... Той живял 300 години и бил истински праведник, заради което след земната му смърт Тангра го пренесъл на осмото небе. Погребали го в седеметажна кула-гробница.” */пак там*, с. 270/.

Тук българският летописец смесва личностите на двамата близници: вожд на самарците на север бил Самар/Енлил/Кронос, а Мар или Мардукан (Мардук/Шу/Хелиос) се явявал бог-цар на шумерите на юг. Затова по-късно, през бронзовата и желязната епохи, дори до Христово време, Мардук бил почитан във *Вавилон* като върховен бог.

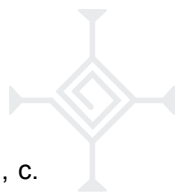
Все пак от това сведение разбираме, че Шу/Мардук изживял като праведен пастир последните си 300 години в *Шумер*, където бил погребан в собствен *зикурат*. Ако направим справка с царския списък на Мането, ще изясним, че Мардук, под името Ра, е управлявал 1000 години в *Египет*, и 800 години под името Шу на *Урал* и в *Шумер*. Научаваме и разпределението на последните 800 години: 500 на *Урал* и в *Средна Азия*, и 300 в *Шумер*.

След смъртта на Шу/Мардук, част от шумерите и част от самарците напуснали *Месопотамия* и се завърнали в старото си отечество *Раха* – на *Волга-Урал*; там нарекли с имената на Мардук и Самар някои от градовете си: *Мардукан* (сетне *Болгар*, *Волжка България*) ; *Самара* ; *Мараканда (Самарканд)* и др. */пак там*, с. 275/.

Едно от имената на Хестия, употребявано в българския свод, е *Девет/Тевет*, близко по звучене до *Табити*. В *България* обитаваната в древността *Деветашка пещера* е посветена на тази богиня. На нея е наречена и местността *Туида* край гр. *Сливен*, където са открити неолитно селище, античен и средновековен град. Названието *Туида* произлиза от *Тевет*. Това се разбира от шотландския хидроним *Tweed river (Туид ривър)* и топоним *Tweed mouth (Туид маут)*, очевидно с келтски произход. Вероятно етнонимът *tuatha de danann*, споменат в келтските митове, също е носен от потомци на *Тевет*, които са се идентифицирали с това нейно име.

Името *Девет/Тевет* е в основата на българското название на числото *девет* (9) и идентично по фонетика. Това число 9 е било, може би, степента на Хестия в йерархията на боговете; пред нея са били Уран/Атон (1), Гей/Ева (2), Кронос/Ел (3), Дионис/Хор (4), Океан/Геб (5), Япет/Енки (6), Хадес/Сет (7) и Зевс/Озирис (8); или пък е свързано с броя на дъщерите ѝ, с които се е прочула (нямайки синове).

Друго име, с което наричали Хестия, било *Чак-Чак* /**Джакфар тарихи**..., с. 287/ – “отделената”, “изгнаницата”, – защото богинята е изпратена да създаде цивилизация чак на *Волга* и *Урал*, далеч от нейното семейство. Семантиката на името *Чак-Чак* може да се долови от думи като: *чак* (еди къде си) – “някъде далеч”; *чакам*, очаквам (някого отдалеч); *чакмак* – “огниво”; *очаг* – отделно огнище за едно семейство; *чакъл* – едноразмерни камъни, събрани заедно, без да се слепват в единна маса; *чакал* – Чак-Ал, т.е. “Бог Чак [Различният]” – видовото име на една от ипостазите на бог Анубис, който бил албинос; *съчка* – Съ-Чк, т.е. “[Клонче] с разклонение”; *чекия* – малко битово ножче; *чекирам*; *чек* (бон) и пр.

В названието *чекия* (ножче) са събрани две синонимни думи – *чек* и *кий*, – означаващи “отделен”, “отхвърлен”, “отречен”, “отрязан” и пр. Ще вземем пример от “Повест временних лет”, в която пише, че гр. *Киев* е основан от трима братя: Щек, Кий и Хорив. Зад името *Щек* (*Чек*) се крие кан Аспарух, а *Кий* е братът на кан Кубрат/Корбат (Хорив) – кан Кий, основателят на гр. *Киев* и на държавата *Дулоба*, съществувала отделно от Кубратовата държава *Велика България*. Аспарух, син на Кубрат, е симпатизирал на Кий в неговата отцепническа дейност. Поради това и двете имена-прякори – Чек и Кий – означават „Отделеният“. Формата *щек* е съхранена и в думата *мощеха* – Ма-Щех, т.е. “Отделна, различна [от истинската] майка”, а съпоставката с руската дума *мачеха* показва връзката между *щек* и *чек*.

Във вековете след Христа в скитската степ дошли от *Азия* различни племена. Едно от тях, познато като *половци*, *кипчаки* или *кумани*, назовавало териториите между *Дунав* и *Лена* „Дешт-и-Кипчак“. /**Мурад Аджи**. Полынь Половецкого поля. Из родословной кумыков, карачаевцев, балкарцев, казаков, казахов, татар, чувашей, якутов, гагаузов, крымских татар, части русских, украинцев и других народов, ведущих свое начало от тюркского (кипчакского) корня и забывших его. Москва, ТОО „Пик-контекст“, 1994., с. 183/. Според нас този топоним, както и етнонимът *кипчак*, всъщност са епоними, защото са възникнали от името *Чак-Чак* на богиня Хестия. *Кипчак*, Кип-Чак, означава „Кипрата Чак“, т.е. „Красивата Хестия“. Съответно *дешт-и-кипчак* се чете „Дъщерите на кипрата Чак“. Местните народи логично нарекли земята си на своите богини-майки – дъщерите на великата Хестия.

Относно високата позиция на Хестия при *скитите* (*хетите*), е показателно едно сведение на Херодот за боговете, почитани от този народ, защото някои от тези богове те считали за свои родоначалници, докато останалите просто били важни в различните аспекти на битието им:

“Молят се само на следните богове: най-вече на Хистия [к. В.Й.], на Зевс и Гея, понеже смятат, че Гея е жена на Зевс, след това на Аполон [к. В.Й.] и Афродита Урания, на Херакъл [тук Херодот има предвид първия Херакъл, т.е. Дионис/Хор, защото според него вторият Херакъл не

е бог – б. В.Й.] и Арес – тези богове ги почитат всички скити, **а така наречените царски скити принасят жертва и на Посейдон. На скитски език Хистия е Табити** [к. В.Й.], Зевс – по мое мнение съвсем правилно наричан, – е Папайос, Гея – Апи [т.е. аби – “майка” – б. В.Й.], **Аполон – Гойтосюрос** [к. В.Й.], Афродита Урания – Аргимпаса, **Посейдон – Тагимададас** [к. В.Й.].“

/Херодот. История, IV, 59. – В изданието: **Херодот**. История. Кн. IV-IX. Превод от старогръцки П. Димитров. С., Изд. „Наука и изкуство“, 1990/.

Ще вметнем, че *витините* в *Мала Азия* почитали царя на боговете под името Зевс Папас (“Отецът Зевс”), подобно на скитския Папай /**Ив. Венедиков**. Раждането на боговете..., с. 412 – по Ариан/.

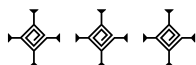
Така че, докато античните гърци са имали Хестия за невзрачна богиня, то за *скитите* тя се явявала главно божество като тяхна племенна майка. Херодот обаче е пропуснал техния отец, съпруга ѝ Мардукан (Хелиос I), който за гърците явно е бил съвсем непознат. Впрочем етнонимите *хети*, *гети*, *скити* и пр. произлизат от името на майка Хестия, но и на отца Хелиос. “Царските скити”, т.е. жрческо-войнската каста, от която се излъчвали царете, се отличавали в своя култ от останалите с това, че почитали и Тагимададас/Посейдон.

Странното на пръв поглед име *Гойтосюрос* се чете “Бика [говедото] Сурор [Суря, т.е. Хор]”. Херодот е употребил в един абзац две имена на Дионис/Хор: споменатия *Аполон-Гойтосюрос* (“Бика Суря [Хор]”) и *Херакъл*, героичното име на Хор. Фактът, че царските скити са почитали в комплект *Хестия*, *Аполон-Гойтосюрос* и *Посейдон-Тагимададас* означава за нас, че те, бидейки жрческо-царска каста/племе на всички *скити*, представляват генетична сплав между: от една страна потомци на Хестия – царствения клон на *хетите*; и от друга страна потомци на Посейдон от дъщерята на Хор, Лизианаса II – царствения клон на *българите*.

Името *Тагимададас* съдържа думите *таг* (*так*) – “кон” /ср. **Йордан Вълчев**. Българският календар. В.Търново, Изд. „Абагар“, 2005, с. 53/ и *мада* – маса-ат, “равно място”, “плато”; така че това име на Посейдон означава “Конят на платото” или “Конят, изобразен върху скалите на платото”. Веднага се досещаме за конника в *Балхара (Афганистан)* и за *Мадарския конник* в *България* – и двата релефа са изсечени върху високи отвесни скали, ограничаващи плато: ако в тези две светилища конят е ипостаза на единия ни родоначалник бог Посейдон, то самият конник най-вероятно е образ на другия ни родоначалник – бог Дионис/Хор.

Митологията е запазила данни за това, че Посейдон е създателят на коня; той го предложил като свой дар на атиняните, но Кекроп приел дара на Атина – маслината.

Ще приведем и още един текст на “бащата на историята”, който касае отговор на скитския цар Идантиорос на нахлулия с армията си в *Скития* персийски цар Дарий I (522-486 г. пр.Хр.): “... **А за мои господари аз смятам само Зевс**, чийто потомък съм аз, **и Хестия, царицата на скитите** [к. В.Й.].“ /Херодот. История, IV, 127/.

В митологията Хестия/Веста е смятана за покровителка на дома и домашното огнище, която бди за сигурността, благополучието и щастието на неговите обитатели. Според хетско-хуритския ритуал огнището/олтар/пещ на майка Хебат (Хестия) е поставяно вляво от вратата, а това на отца-гръмовец “Бог на бурята” – вдясно. /**Мая Аврамова**. Свещената пещ. – В: Добруджа, 21, 2003. Изследвания в чест на Хенриета Тодорова. Съст. **Вл. Славчев**. Варна, 2004, с. 91, 92/.

Огнят, като земен аналог на небесното слънце, съвсем логично е бил обгрижван и ползван в ритуалите от жреците/жриците на слънчевите божества Хелиос/Ра и Хестия/Веста.

На *Балканите* траките познавали богинята под името *Веста* още през бронзовата епоха. За това съдим по един артефакт, открит в днешна *Македония* – керамичен капак за ритуален съд, на който е изчертано по архаичен начин нейното име: ВЗЭФА (сн. 8, 9).

Снимки 8, 9. Керамичен капак от Македония, II хилядолетие пр.Хр., надписан с името на Веста. /вж. **Александра Делова**. Прототракийските писмености на Балканите. – списание „Горгони“, кн. 2, 2018, с. 247/.

В *Рим* Колегията на понтифиците (висшите жреци), които познавали основно “науката за свещеното”, работели в тясна връзка със *шестте весталки* (жрици на *Веста*). Последните обитавали *Atrium Vestae*, до *Кръглия храм на Веста*, богинята на домашния огън, на *Forum Romanum*. Там понтифиците провеждали своите разисквания.

За *весталки* били избирани момичета на 6-10-годишна възраст. Те спазвали целебат и не се омъжвали в продължение на 30 години, за да могат да служат на богиня Веста. Облечени в бели дрехи, украсени с лентички, радвайки се на голямо уважение, те трябвало да поддържат и пазят вечния огън на града. /**Тит Ливий**. История на Рим, I, 20 (3). – В изданието **Тит Ливий**. Историята на Рим

от основаването на града. Книга първа. Превод от латински Владимир Атанасов. С., Изд. „Изток-Запад“, 2004, с. 70-72; вж. също История на религиите. Т. II. Авторски колектив: **Франсис Виан, Жан Варен, Жак Дюшен-Гилемин, Франс Винке, Ян де Врис, Франсоаз льо Ру, Реймън Блок.** С., Изд. Gallimard & Прозорец, 1996, с. 494/.

Думи, производни от името *Веста*: *Авеста*, *вест* (новина), *вестител*, *по-вест*, *вещ* (предмет), *вест/вещ* (*вещер* – “знаток”), *веста/вестица* (*вещица*), *невеста*, *Хефест* (*Гефест*, Ге-Вест, т.е. „Познаващ земята [метала]“), *свест-тен*, *свят*, *свест/свещ*, *съвест*, *севаст* (титла), *свастика* (знакът на Веста). Интересна е антиномията *веста* („знаеща“) – *невеста* („незнаеща“). Първата е девица, спазваща целебат, сетивна, знаеща и духовна; а втората – отдалечаваща се от духа материя, *mater/майка*, *родилка*.

3. НАЗВАНИЕ НА ДЪРЖАВАТА: РАХА, РАИЛ, РАЙХ.

СИМВОЛНА АТРИБУЦИЯ И ТОТЕМИ НА ХЕСТИЯ И ХЕЛИОС

От антропонима Ра на Хелиос/Мардукан държавата на *Волга* и *Урал* получила имената *Ура* (Ур-Ра), *Раха* (“Ра, великия”) и още *Раил* (“Бог Ра”). По запазени фрагменти от ръкописи на Мохамед Гали – книжовник от Волжка България, – съставителят на българския летописен свод „Джагфар тарихи“ Ф. Нурутдинов пише:

„Цялата Волжко-Камска речна система българите първоначално наричали Ра (Ранга, Раха) или Ас-Туркан... А през 1203 г. и самият Гали [Мохамед Гали – б. В.Й.] споменава в поемата си „Късса-и Юсуф“ старинното булгарско име Раил... А пък в най-древни времена Ра е означавало „Първообразният Океан на Вселената“ и „Дух на Първообразния Океан на Вселената“.

/Джагфар тарихи..., с. 285; вж. и с. 270/.

Макар да бил родоначалник на скотовъдните народи, Хелиос I/Шу/Ра/Мардукан се е проявил и като селекционер на културни растения. Така например от египетското му име Шу/Су е дошло названието *спелта/шпелта*: Ш-П-Ел-Та, Ш[у]-П[и]-Ел-Та, или “Шу в Планината [Пирамидата] на бог Атон“. Бог Шу създал и ядкова култура. Това разбира се е познатото ни *кашу* – Ка-Шу, т.е. “Двойник [творение] на Шу“.

Семейният знак или монограм на Шу/Ра и първата му жена Рея била прословутата *свастика* – Св-Аст-Ик, Су-Аст-Иг, т.е. “Владетелите Шу и Астлик [Рея]“. Според едно сведение на вавилонския жрец Берос /**Берос**. *Babyloniaka Chaldaika*. – по **Е. Блаватска**. Разбулената Изида. Т.II. Теология. Кн.1, с. 253/ богиня Астлик, първородната сестра на титаните Кронос/Геб, Хелиос/Ра/Шу и Океан, е имала голямо влияние над братята си. Видяхме как самото название на знака съдържа информация, че той е бил създаден от и е принадлежал на Ра/Шу и Рея/Астлик. *Свастиката* е стилизирано изображение и символ на въртящото се слънце (**сн. 10, 11, 12**), а бог Шу е първородения (според перуанските, египетските и шумерските източници) син на слънцето. Сетне знакът бил наследен от втората съпруга на Ра/Шу – Хестия.

Снимка 10. Фрагмент от неолитна култова керамика с врязан знак “свастика” от района на гр. Велинград. ИМ – гр. Велинград. Фото автора.

Снимка 11. Керамична купа от археологическия комплекс „Дуранкулашко езеро“, култури Хаманджия, Сава и Варна. V хил. пр.Хр. РИМ – гр. Добрич. Фото автора.

Снимка 12. Антична фибула във вид на свастика от четири конски/драконови глави, украсена в центъра с троен кръг. Частно притежание. Фото автора.

Трите соларни кръга, вписани един в друг, символизират Отеца-Слънце, а произлизащите от него коне/дракони – неговите синове.

Свастиката на “духа на женската красота, семейното щастие и огнището Чак-Чак или Девет [Тевет или Хестия]” била наричана “сарман или сурбан” /**Джагфар тарихи...**, с. 287/; очевидно названието касае определен вид на този знак, който в по-различни варианти бил ползван и от нейния съпруг.

Прототип на *свастиката* е монограмът на отеца Атон – равнораменен кръст (Ат) с описан около него кръг (Он).

За да се получи от тази фигура *свастика*, от кръга са отстранени четири равни части (осмини). По друг начин се е справил второроденият близък Кронос, който направо е премахнал кръста и си е оставил кръга (символ на слънцето), понякога с точка в средата (пресечната точка на рамената на кръста и на всички останали синове *радеуси* – “богове Ра”). Представяме трите знака за сравнение (**Обр. 1**):

Обр. 1

Знак на Атон

Знак на Хелиос/Шу

Знак на Кронос

По-късното название на държавата *Раха* било *Идел* (Ид-Ел, “Седемте богове”), когато в нея се обосновали потомците на първите седем богове, наричани *Седемте българо-славянски рода (племена): ердим, бакил (вокил) или бояндур, себер, агачир (агатирси), харка, утиг (утигури), кимер*. Те просперирали под ръководството на Иджик/Джам и неговите синове. Тъй като Иджик бил внук на самия Баг Хор (“Божият син Хор”) – седмия по ред велик бог, който управлявал света */Джагфар тарихи...*, с. 14, 15, 19, 286, 287/, – обединеният етнос получил общото име *багхори/багхари*, видоизменило се с времето в *балкхари, балхары и българи*. /вж. **В. Йорданов**. Произход на етнонима българи и на хоронима България. – списание „Горгони“, кн. 3, 2019, с. 27-41/.

Държавното име *Раха* на древната мизо-гетска или българо-гетска държава на Урал било възобновено през късното средновековие в *Западна и Централна Европа* от кралете на държавното обединение на келтските и германските племена. Тези крале произхождали от съвкупната гето-келто-немска аристокрация. В 936 г. Отон Велики, херцог на *Саксония*, наследил от баща си (Хенрих I) *Източно-Франкското кралство*, а до 962 г. присъединил *Лотарингия* и *Ломбардия* и бил коронясан от папата за император на *Свещената римска империя*, на немски език *Heiliges Romisches Reich*. Очевидно терминът *reich* (*райх*), който бил ползван чак до 1806 г. със значението “държава”, произлиза от древната държава *Раха* на *Волга* и *Урал*.

След прекъсване от няколко десетилетия, в 1871 г., вдъхновен от победата на *Германия* във *Френско-Пруската война*, принц Ото фон Бисмарк, възстановил държавното име на страната под формата *Deutsches Reich* или *Kaiserreich* (Вторият райх). *Третият райх* (1933-1945 г.) бил под управлението на Адолф Хитлер.

Друга държава с подобно име е *Австрия*, на немски език *Osterreich* („Източен Райх“). Названието възникнало през 1165 г., когато било обособено херцогство *Osterreich*.

Интересно е да се отбележи, че парламентът на *Украйна* още носи традиционното си название *Украинска Рада* (Ра-Да – “Потомците на Ра”), а парламентът на *Германия* – *Райхстаг*, контекстуално: “[Синовите на] Великия конник Ра“.

Освен символния знак *свастика* боговете-родоначалници Хестия/Тевет и Хелиос/Мардукан имали и семеен герб, представящ техния зооморфен образ – *двуглав царствен орел*, покровителствено разперил огромните си криле, държащ в ноктите на десния си крак меч – символ на *Духа-Създател* и *Неговата Сила*, способна да пронизва материята, а в левия крак топка с кръст – инсигния, подчертаваща произхода им от Майката-земя Гея/Маат и Отеца-слънце Уран/Атон. От андрогинното тяло на орела излизат две глави – на сина Хелиос и на внучката Хестия. Могъща и съвършена символика (**сн. 13-17**)!

Снимка 13. Двуглав орел държи в ноктите си два заека – барелеф на хетските царе от средата на II хил. пр.Хр. Монолитната скала с барелефа се намира в с. Уъйюк, област Кападокия, Турция <http://forum.tisitova.com/viewtopic.php?/>.

В другата земя на народа на Хестия и Хелиос – Скития – двуглавият орел също е ползван като хералдичен знак. Той красял короната на Казанското ханство, от където го възприел за пръв път през 1625 г. руският цар Михаил Фьодорович Романов (1613-1645 г.) /Т. Ярулина **Ал-Булгари**. Волжка България и Европа. С., 2008, с. 219/.

Снимка 14. Късна Византия, стилизиран родов герб на Палеолозите (1261-1453 г.), на гърдите на който е поставен техният кръстно-буквен монограм. Двуглавият орел е стар династичен символ в Мала Азия, принадлежал на хетските царе, потомци на Хестия и Хелиос. Във Византия пръв го въвел през 326 г. като своя емблема император Константин Велики.

Снимка 15. Сребърен пръстен с двуглав орел на български благородник от XIII в., намерен през 2010 г. на хълма Трапезица, квартал на средновековния Търновград. /в. "Янтра днес", бр. 3024, 02.08.2010 г.; вж. и <http://www.google.bg/imgres?imgurl=http://www.dnesbg.com/pics.../>.

Снимка 16. Мраморна плоча с изображение на двуглав орел на пода на четвъртия етаж на пограничната Асенова кула в гр. Урануполи, п-в Халкидики, Северна Гърция. Това е най-южната точка от Българското царство по време на управлението на цар Иван Асен II (1218-1241 г.). В добре укрепената кула се е помещавал български граничен отряд.

Снимка 17. Двуглав орел, гравирен върху седефената апликация на традиционни български пафти (сребърна тока за колан в женската национална носия) от XVII в. РИМ – гр. Враца. Фото автора.

Впрочем *двуглавият орел* и *лъвът* са най-често срещаните скулптирани изображения при археологически разкопки в столицата *Хатушаш* на малоазиатското *Хетско царство*.

Попаднахме и на друг интересен артефакт: ритуална сребърна брадва, открита в днешен *Афганистан* (сн. 18), в земите на древната българска държава *Балхара/Бактрия*. На острието на брадвата релефно е изобразено човешко тяло с две орлови глави, разположени както при двуглавия орел. Това синкретично божество стиска с дясната си ръка гърлото на крилат лъв (ипостаза на Отеца), а с лявата – муцуната на крава (ипостаза на Майката). Дали чрез тази сцена не се показва как Хелиос и Хестия са отхвърлили домината на своите родители?

Снимка 18. Ритуалната сребърна брадва от Афганистан /История на света в 20 тома. Т.І. Прев. от англ. **Владимир Германов**. Изд. Абагар холдинг – София и Тайм Лайф – Амстердам, 1994, с. 156./

Ще се отклоним още за малко от своето изложение, за да кажем, че първородният син Хелиос /Мардукан получил орловия зооморфен образ още в *Перуанските Анди*, когато Отецът му Атау (Атон) го обявил за владетел на планините. Тогава именно младият цар, наричан там *Слънцето*, се оприличил на птицата-господар на небето, рееща се над високите *Анди* – гигантският *кралски кондор*, с размах на крилете цели три метра.

Слънцето (отецът Уран/Атон) и *кондорът* (синът Ра) били в очите на древните богове и хора господарите на небето и планината. Затова короната на перуанския бог *Римак* или *Ремак* (Pe-Mag, т.е. „Магът Pe“) се състояла от пера/

лъчи, както и след него на всички *Велики инки*, владетели на теократичната империя в *Андите*, *Южна Америка*. Инкските вождове традиционно се премествали при официални случаи с величествената *корона-наметка от орлови пера* на техния праотец *Пернатата змия* или *Крилатата змия*: почитан идентично в империята на *маите* в *Мексико*, *Северна Америка*. Тук очевидно има преплитане и синтез на два митологични образа: *кондор/орел* и *дракон* (Д[еус]-Ра-К[а]-Он, т.е. „Бог Ра, син на Слънцето“).

Но нима сребърният орел на българският кан Аспарух (665-701 г.) не носи на гърба си дванадесет драконови шипа?

Съхранени са легенди и предания за праисторията на *инките*, записани от двама испански свещеници – Блас Валера и падре Молина, – които съпътствали конкистадорите при завоюването на *Южна Америка*. Те разказват в съчиненията си (за съжаление изгорени; от тях са запазени само откъси, цитирани от други автори), как отецът-слънце изпратил двамата си сина „в различни посоки да разпространят цивилизацията“. *Ила-Ра* („Бог Ра“) или споменатия *Римак*, наричан още *Имаямана Виракоча* („В чиято власт са поставени всички неща“) заминал да цивилизова планинските народи, а *Ира-Я*, наричан още *Топак Виракоча* („Създател на неща“) трябвало да слезе в крайбрежните равнини. /3. **Сичин**. Изгубените царства. Прев. Крум Бъчваров. С., ИК „Бард“, 2004, с. 131-135; *Первая часть Хроники Перу*, разказваща об установлении границ и описании ее провинции, о закладке новых городов, об обрядах и обычаях индейцев, и о других достойных упоминания вещах. Составлена **Педро де Съеса де Леоном**, жителем Севильи, 1553 год. (С привилегии Короля). Перевод с испанского оригинала А. Скронницкий, В. Мелников, О. Дьяконов. Киев, 2008, с. 217/.

Очевидно *Ила-Ра/Имаямана Виракоча* бил планинският скотовъдец *Хелиос/Ра*, а *Ира-Я/Топак Виракоча* – полският земеделец *Кронос/Ра*. Приведеното тълкувание на името „В чиято власт са поставени всички неща“ ни ориентира, че първият е получил от отца Атау (Уран/Атон) върховната власт над света.

Трябва да подчертаем, че и двамата божествени близнаци били *кон* (*кон-тики*) – „синове на слънцето“, но само първороденият близнак, престолонаследникът *Хелиос/Мардукан* бил удостоен още в *Перу* с титлата *Имаямана Виракоча* („В чиято власт са поставени всички неща“) и приел зооморфния образ на царствения *кондор* (К[а]-Он-Д[еус]-Ор, т.е. „Синът на слънцето, богът от злато“).

След миграцията на боговете в *Европа*, *синът на слънцето* *Мардукан/Ра* отнесъл своя символ – *кондора*, префасониран в *орел* – на планината *Урал*, когато организирал там, заедно с *Хестия*, държавата *Раха* („Великият Ра“). Така потомците на *Мардукан* и *Хестия* – *хети/гети/скити* – получили царствения символ на своите родоначалници, *двуглавия кондор/орел*: царя и царицата, слети в единен зооморфен образ.

Латинското название на *Андския кондор* е *Vultur Gryphus* – „лешояд–грифон“. В митологиите *грифонът* е приказно същество с тяло на лъв, и глава и криле на орел. Най-старите му статуи са открити в гробници и светилища в *Египет* и *Персия*, където изпълнявали ролята на духове-пазители. Пътешественикът

Аристей твърдял през VII в. пр.Хр., че *живи грифони* са обитавали пустините и планините на *Монголия*.

Царственият *грифон* украсява съдове от тракийските ритуални сервиси, изобразен е например върху фиала от сребърния комплект на *Трибалската тракийска династия* (Рогозен, VI-IV век пр.Хр.; **сн. 19**), също върху масивните златни кани на *Сборния сакрален сервиз на българските канове* (събиран в периода III-X в.), укрит в *Наги Сент Миклош* (дн.Унгария; **сн. 20**) и др.

Снимка 19. Четири двойки грифони върху фиала от Рогозенското сребърно съкровище от V в. пр.Хр. РИМ – гр. Враца.

Снимка 20. Царственият грифон, или хищната птица-барс Сенмурв, върху една от каните на Сборния сервиз на българските канове, намерен през 1799 г., след осем века престой в земята, в градчето Наги Сент Миклош, Унгария. Музей за история на изкуството – гр. Виена, Австрия.

В един от сюжетите, при който Сенмурв е разперил криле, се вижда скритата в неговата вътрешност Богиня-майка, издигнала в двете си ръце клончетата, всяко от които има по три лилии/лотоси. Тройното клонче е троичният бог Тангра – Тан-Г[ея]-Ра, – на което всяко от трите божества е представено чрез женско-мъжкия символ лилия/лотос. Лилията е разцъфналият цвят с форма на отворена утроба, а когато цветът се затвори и стане пъпка, придобива формата на фалос.

Изглежда и тази ипостаза е троична: богиня Гея (като дух) и първородният близък Хелиос/Ра/Мардук – слънчев, небесен и планински бог, – са синтезно превъплътени в хищна птица (орел/кондор), а вторият близък Кронос/Ра е взел вида на хищен планински лъв барс. Птицата и барсът са съчетани във фантазияния образ на българското митологично същество Сенмурв.

Комбинацията от силата и благородството на царя на земята *лъва* с бързия полет и остро зрение на царя на небето *орела*, осигурили на митичния *грифон* правото да стане една от запазените марки за аристократичните гербове през средновековието.

След Хелиос и Хестия, кой е ползвал образа на *двуглавия орел*? През средновековието *двуглавият орел* е възприет за герб от някои императори на *Източната римска империя Византия* (те разбира се го присвоили от хетската хералдическа традиция в *Мала Азия*). Днес той краси държавните гербове и знамената на *Русия, Швеция, Германия, Австрия, Франция, Испания*, съвременни държави, в които са се установили през вековете преди и след Христа съответно народите *скити, готи, келти и гали* – различни клонове от големия хетски етнос на богиня Хестия и бог Хелиос I.

Тук ще вметнем нещо за друг птичи образ на богиня Хестия – *Сойката* (Сой-Ка, т.е. “Дъщерята на Сой [Усой/Кронос]”). С името *Усой* Кронос бил познат във *Финикия*. Иначе птицата *Сойка* (*Garrulus glandarius*) също е от семейство Вранови, като се отличава с цветно оперение.

По-долу (вж. § 8) ще говорим повече за *женската и мъжка врана* – основните зооморфни образи и тотеми на Хестия и Хелиос.

4. ХОРОНИМЪТ СКИТИЯ С ВАРИАНТ СВИТЮД

Скутия – това название е свързано с етнонимите *скити* и *хети* – потомците на богиня *Хестия*. *Малка Скутия* обхващала същинската държава на Хестия, а *Голяма Скутия* – околните зависими земи.

Асите – народът на Один, част от голямата формация на *скитите*, също обитавал тази земя от древни времена. В началото на II век, когато римската завоевателна експанзия застрашително стигнала до *Дакия*, Один повел народа си към *Северна Европа* (днешна *Дания*), а оттам последвала миграция и към *Скандинавия*. Скандинавците наричали двете *Скутии* *Малък* и *Голям Свитюд*. **ISнуре Стюрлюсон**. Саги за кралете на Севера. Прев. от норвежки език Румяна Сиромахова. С., ВИ, 2003, с. 23/.

Според нас *свит* или *сивт* в названието *Свитюд* е форма на трако-египетския сакрален термин *сев/сив* – “пастир” (“водач”). Подобна е морфологията на антропонима на *Севт I*, одриски цар в периода 424-407 г. пр.Хр.

Названието *Свитюд* – “Пастирска земя”, не идва, както ще ни се стори на пръв поглед, от отрасъла животновъдство, защото *скитите* не били само прости овчари и говедари, видно от забележителните им градове на *Урал*. Това название съдържа в себе си признание за цивилизаторската роля на благородната пастирка Хестия и съпруга ѝ Мардукан в дивата неусвоена северна зона на тогавашния свят. Ето защо Тевет (Хестия) носела и името *Сабан* – “пастирка” **/Джагфар тарихи...**, с. 283-287/. Всъщност правилната форма на това име е *Сиван/Севан* – Сив/Сев-Ан, или “Пастирка небесна”.

В последния термин забелязваме хетското, а по-късно келтското название на числото *седем* (7), което се е запазило в съвременния английски език – *seven* (произнася се *севан*) и донякъде във френския – *sept* (произнася се *сет*), като в последния има влияние от латинския език – *septem* (*септем*). Етимологията на числото *седем* (*seven*) от старата дума *севан* (“Пастирка небесна”) се основава на важния за древните хора факт, че истински пастири,

благородни себераздаващи се водачи, били *Седемте мъдреци*, наричани още *Адитяи* /*Ригведа Самхита*, 2, 27, 1. – Електронно издание: [titus.uni-frankfurt.de/Textcollection:RVS/](http://titus.uni-frankfurt.de/Textcollection/RVS/). Според нас това са първите седем богове Уран/Атон, Хелиос/Ра, Кронос/Кеб, Япет/Енки, Зевс/Озирис, Хадес/Сет, Дионис/Хор. Само на тях бил присъщ пастирският жезъл, с кука отгоре, която му придава формата на цифрата 1 – числото на Бог. Следователно думата *севан* е имала две значения: “пастир” и “седем”.

5. СТОЛИЦАТА: ПРЕДАНИЯ И АРХЕОЛОГИЯ

И така, връщаме се на *Урал*. Столицата на скитската богиня-царица Хестия била назована с другото нейно име – *Ерди* (Ер-Ди, Ре-Ди[ос], или “Бог Ре”). Предполага се, че се е намирала в района на днешния град *Уфа*. Ако се огледаме за следи в топонимията, то северозападно от *Уфа* е град *Ал`мет`и-евск*, т.е. “[Града на] бога слънце”. Друг подобен топоним е столицата на *Казахстан* – *Алмати*, по-известна като *Алма Ата* (“Богинята-майка на света”), но тя е доста отдалечена в посока югоизток.

Какво показват местните археологически проучвания? Тук са разкрити обекти на древната земя *Гардарике* („Страната на градовете”). Нейната перла е *Аркаим* в *Южен Урал*. Но преди Аркаим, още през 1965 г. бил открит първият обект *Синташта*, който в продължение на около 20 години останал известен само на тесен кръг специалисти.

В 1981 г. е изведен в орбита огромният руско-български спътник “Интеркосмос-България 1300”, оборудван с 13 комплекта техническа апаратура за разнообразни астро-физически изследвания, всичките по оригинални български патенти, създадени от 500 български учени и специалисти. По ирония на съдбата, или по Божие провидение, именно българската апаратура заснела древните български градове на *Урал*, към които дотогава съветските власти упорито проявявали нехайно отношение. По “Технология за дистанционно наблюдение от космоса на подземни и подводни обекти”, с автор академик Димитър Мишев, са направени уникални снимки, на които изпод естествения килим на ландшафта впечатляващо изпъква архитектурния план на *Аркаим* – кръгла крепост с радиално подредени сгради (сн. 21). Тъй като това изследване влизало в необявените задачи с отбранителен характер, неговото оповестяване било възпрепятствано под предтекста за секретност /**Димитър Филипов**. Космическото предизвикателство на България. – вестник “Нова зора”, бр. 32, 15.08.2006/.

Снимка 21. Въздушната фотография на древния град Аркаим – Ар-Ка-Им, Ра-Ка-Им, т.е. “[Принадлежащ] на синовете на Ра”.

Едва през 1987 г., след като местната общественост осуетила последния отчаян опит на властта да попречи на изучаването на обектите, като ги залее с водите на “планово” проектиран язовир /**Константин Быструшкин**. Аркаим – суперобсерватория древних ариев? – В: Российская наука в Интернет: <http://rusnauka.narod.ru/>, най-сетне експедиция на Челябинския университет започнала разкопки, ръководени от Г. Б. Еданович. Чак тогава разкриваните един след друг обекти, оформящи функционална и гъста селищна мрежа, станали достояние на света и бързо се превърнали в сензация /вж. и **Татяна Ярулина Ал-Булгари**. Волжка България и Европа. Историко-културологични очерци. С., ИК „Огледало“, 2008, с. 418/.

Системните проучвания продължават и днес, като са устроени археологически резервати за туристи. Досега са изследвани непълно 17 града с 21 крепости и много неукрепени селища. Откриват се и още. Градовете с кръгла форма са: *Аркаим, Исинея 2, Синташта, Саръм-Сакла* и др. Тези с овална форма са: *Алданско, Исинея 1, Берсаут, Кизилско* и др. Всичките обекти са разположени на територия с размери 150 на 400 км., южно от *Уфа* и *Магнитогорск*. Освен това в района природата е концентрирала огромни находища от желязна, хромова, медна и оловно-цинкова руда, които и днес усилено се експлоатират. Разбира се тук са налице много древни рудници, но археологическото им проучване, както и информацията за тях, са крайно недостатъчни. /**О. Н. Бадер**. Древнейшие металлурги Приуралья. М., 1964, с. 17-19/.

Как мислите, дали голямомащабният рудодобив би съхранил малките неугледни и пречещи на “научно-техническия прогрес” рудници от палеолита

и неолита? Макар че техните датировки и оръдията в тях биха ни дали безценна информация за сглобяването на палео-историческия пъзел “Уралска цивилизация”.

За отношението към древността можем да съдим от металургичното и радиационно замърсяване на зони в *Урал*, по правило засекретявани и с ограничен достъп. Например фатално замърсеното през 60-те години езеро *Карачай* край гр. *Челябинск*, където нивото на радиация надминало 24 пъти това от катастрофата в *Чернобил*. /**Татяна Ярулина Ал-Булгари**, пос. съч, с. 359/.

На юг от „Страната на градовете“ се намира пещерата *Шулган таш*, отнесе-на към XIV хил. пр.Хр., а на север от нея – *Шигирското археологическо находище* (VIII хил. пр.Хр.), състоящо се от светилище и десетки малки мезолитни селища („стоянки“). *Шигирското езеро* е разположено край бившето село *Калата* (дн. *Кировоград*), недалеч от гр. *Екатеринбург*.

При добив на злато на четири метра дълбочина от торфа са извадени пре-красно съхранени артефакти от рог, кост, дърво, камък и глина: върхове на стрели и харпуни, кинжали с остриета от тънки кремъчни пластини, лък, весла за лодка, красиво орнаментирани кошчета, фигурки на елен и патица, и жезъл, украсен с хищно животно. Най-интересната находка е петметров дървен исту-кан/идол на Богинята-майка, изпъстрен от четирите страни с врязан геометри-чен орнамент: прави и зигзаговидни черти под формата на „рибяска кост“, които на места образуват кръстове, ромбове и квадрати. Освен това върху туловището на идола са издялани шест лица, три отпред и три отзад, при това поставени във вертикална йерархия. Всяко от тях носи индивидуални черти. Има хипоте-за, че това са духове на богове.

Според друга хипотеза на философа Валерий Чудинов идолът е на славян-ската богиня на смъртта Мара (Мора), пазител на задгробния свят или царство-то на мъртвите; в случая това били древните блата около езерото, превърнали се в торфено поле. Чудинов смята, че при идола на богинята са извършвани погребални ритуали и са принасяни жертви, за да се измоли благосклонното ѝ отношение към починалите в техния задгробен живот.

Последната версия е резонна, имайки предвид находките и околната среда, но пред името Мара ние бихме предпочели името Кали, съобразявайки се със стария топоним на селището – *Калата*. Освен това названието на местност-та *Шигир/Шигира* ни напомня името на платото *Сакара*, свещения център на *Долен Египет* – царството на мъртвите на Лизианаса/Мемфида, наричана в *Индия* Кали. Подобен топоним – *Сигирия* – има и в *Шри Ланка*; това е високо скално плато с останки от VII хил. пр.Хр. Нека не се подценяват названията на сакралните места: те обикновено имат удивително дълъг живот. А образът на Майката и шестте богове, които се появяват (раждат) от нейното тяло, силно напомня египетския мит за вселенския отец Атум (Атон), от тялото на който се пръкват осем негови потомци и всички заедно съставят *Великата Хелиополска енеада*.

Връщаме се към *Аркаим* със статистически данни за неговата археология. Това огромно съоръжение е било предварително планирано и изцяло изграде-но като един обект, което предполага не само солиден архитектен и строителен

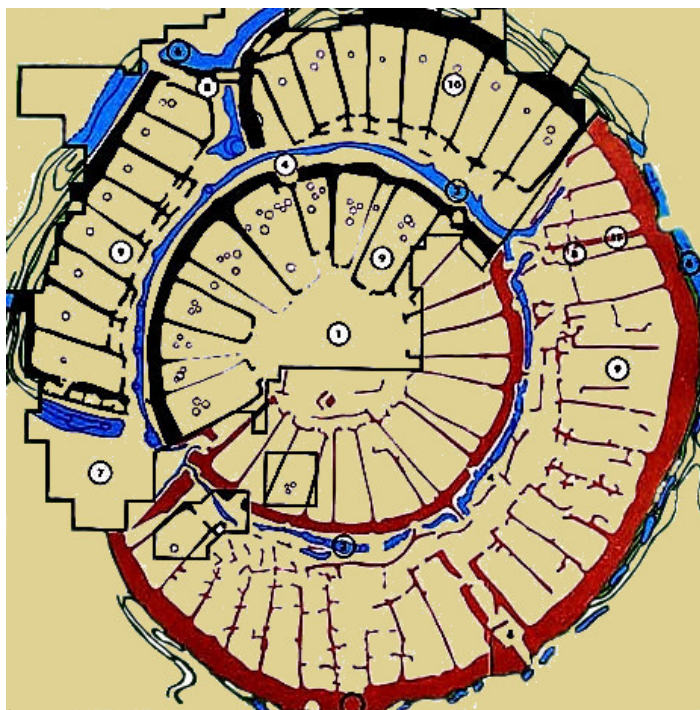
опит, но и древна традиция. Площта му е 20 000 кв.м., а планировката – окръжност с диаметър 145 м. и вписана в нея втора окръжност с диаметър 85 м. (цитадела). Двете окръжности са опасани от стени, дебели при основата 4-5 м. (съхранена височина 1 м.), издигнати върху 3-метров насип. Отвътре на двете стени са прокарани двете кръгови улици на града, покрити с дебела дървена настилка, под която има канализация. Трапецовидните, почти правоъгълни, жилищни сгради са радиално разположени – 40 във външния кръг и 27 във вътрешния. Всичките са еднакви, просторни – по 110-180 кв.м.; всяка има кладенец, огнище и склад за продукти. Явно това били родови жилища. В точно проектирания геометричен център на града е градският площад с диаметър 27 м. Крепостта е заобиколена от защитен ров с дълбочина 2-3 метра. Впоследствие е открит още един най-външен крепостен пръстен, който обхващал допълнително възникналите квартали на придошлото население.

Датировката на археолога Еданович е 1800-1600 г. пр.Хр. Той твърди, че са правени измервания по радио-въглеродния метод /**Г. Б. Еданович**. Аркаим: арии на Урале или несостояваща цивилизация. – В: **Аркаим**: исследования, поиски, открытия. Челябинск, 1995, с. 74-118/. К. Биструшкин обаче посочва, че възрастта на обектите *Аркаим* и *Синташта* била определена по класическия метод на аналогията, а именно “по находките на дисковидни псалии от микенски тип, медни накрайници за копия с незатворена втулка, каменни черешовидни върхове за стрели”. След време бил направен и радио-въглероден анализ с десетки проби, като някои от тях показали 2 800 г. пр.Хр. Въпреки разликите в замерванията, противно на логиката, радио-въглеродното изследване не било разширено и прецизирано, напротив, била възприета първата датировка по традиционния метод /**К. Быструшкин**, пос.съч./.

Имайки предвид продължителното засекретавање на обектите, намерението за тяхното потопяване под водите на голям язовир, както и неофициалното признание на Еданович, че това са градове на българите, посветени на Тангра, силно се съмняваме в тази датировка. Необходимо е да се извърши ново независимо измерване от международен екип, като образците, извлечени от *Аркаим*, се тестват в лаборатории извън *Русия*.

Само по този начин би могла да се датира точно *Страната на градовете* в *Урал*.

Самият кръгъл архитектурен план на градовете в държавата *Раха*, както и вътрешното радиално разположение на сградите им, наподобяващо колело със спици (**сн. 22**), говори за тяхната древност. Идеята, подтикнала създаването на този архитектурен план, разбира се, е сферичната форма на Слънцето, виждано от Земята като въртящо се колело. Разполагаме с описанието на Платон за столицата на *Атлантида*, която имала идентичен план. Самите топоними на уралската столица – древният *Ерди* (Ер-Ди, Ре-Ди[ос], т.е. “Бог Ре”) и сегашният *Аркаим* (Ар-Ка-Им, Ра-Ка-Им, т.е. “На потомците на Ра принадлежащ”) съответстват напълно на вида ѝ, тъй като бог Ра е наследник на слънчевата символика на своя баща Атон.

Снимка 22. План, реконструиран от археолозите, на крепостта Аркаим в Южен Урал, Русия. Добре личат големите, радиално разположени родови жилища. Началото на III до средата на II хил. пр.Хр. /Михаил Зяблов. Великая тайна Аркаима. – В : <http://www.google.bg/imgres?imgurl=http://lah.ru/text/zyablov/taina3.jpg&imgrefurl/>.

Разбира се, само някои обекти в „Страната на градовете“ са толкова древни. Останалите са се появили през следващите епохи, вследствие на демографски бум и прииждащи племена. Показват го времевите разлики на оповестените радиовъглеродни проби, според които датировките на различните обекти варират от началото на III до средата на II хил. пр.Хр. Следователно важна задача на археолозите е да систематизират обектите според хронологията им, вътре в този отрязък от време, за да се установи кои са първите селища, възникнали при основаването на държавата на богиня Хестия, и кои са съответните групи селища, появявали се поетапно през следващите хилядолетия при заселването тук на други придошли етноси.

Освен това специалистите отдавна би трябвало да са наясно, че естетично оформените бронзови оръдия от микенски тип не винаги са белег за Крито-Микенската епоха (III-II хил. пр.Хр.). Расата на боговете ги е изработвала със завидно майсторство десетки хиляди години по-рано, още при Гея, Уран и синовете им титани. Становището, което е възприела съвременната консервативна наука за началото на употребата на медта от V хилядолетие, на бронза от III хилядолетие, а на желязото – от I хилядолетие пр.Хр., важи само за далечните потомци на боговете – хората, които се научили именно от тях как да ползват огъня, усвоили рудодобива, металургията и металообработването,

възпроизвеждали дори образците на божествените оръдия и оръжия. Всъщност това становище на науката се отнася за вторичния бум в експлоатацията на металите, когато цивилизацията в *Шумер*, *Египет*, *Мала Азия*, о. *Крит* и *Елада* задоволявали огромните си нужди от мед и бронз чрез редовни доставки от *Тракия* – минните комплекси в *Пангей*, *Айбунар* и *Челопеч* /З. Сичин. Изгубените царства..., с. 260-263, 270/. Тракийска мед са внасяли през неолита и бронзовата епоха даже протоскитските общности на север: културите *Кукутени-Триполе*, *Днепро-Донецка* и тази по долното течение на р. *Волга* /Евгений Черных, Любовь Орловская. Проблемы радиоуглеродной хронологии энеолитических культур Юго-Восточной Европы. – В: Добруджа, 21, 2003. Изследвания в чест на Хенриета Тодорова. Съст. Вл. Славчев. Варна, 2004, с. 177/.

Несъмнено именно „Страната на градовете“ е била държавата на майката на скитите Хестия, а *Аркаим* – нейната столица *Ерди*. Удивителната архитектура може да се обясни със старата българска дума *табят*, *табиет* – високо майсторство. Всъщност точно това означава едно от имената на богиня Хестия, изисквала вдигането на тези строежи – името *Табити*. Етимологията му идва от *tabula* – „дъска“, „плоча“, „стела“ – с писани закони, правила, които най-вероятно богинята е оставила на своя народ.

6. СЪСЛОВНО И ПЛЕМЕННО ДЕЛЕНИЕ НА ХЕТИТЕ/СКИТИТЕ

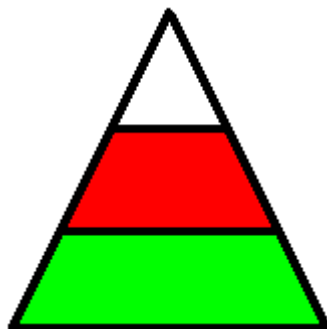
Херодот е записал следните сведения за съсловното деление на *скитите*:

“Както разправят скитите, народът им бил най-младият от всички народи, а произходът им бил следният. Пръв на тази земя, която тогава била пуста, се родил мъж на име Таргитаос; разправят че родителите на този Таргитаос били Зевс и една от дъщерите на реката Бористенес [р. *Днелър* – б. В.Й.]... От такъв род бил Таргитаос и той имал трима синове – Липоксаис, Арпоксаис и Колаксаис... По време на тяхното управление **от небето се понесли златни предмети – рало, ярем, сагара** [секира – скитска двойна брадва – б. В.Й.] **и чаша** [съсловни символи съответно на: земеделци, скотовъдци, войни, жреци – к. и б. В.Й.], и паднали на скитската земя; пръв ги видял най-старият и се приближил, за да ги вземе, но с приближаването му златото се запалило. Той се отдръпнал, вторият брат се приближил и се случило същото. Златото се запалвало и ги отблъсвало, но когато третият брат се приближил, то угаснало и той си го занесъл вкъщи. Поради това знамение по-старите братя се съгласили да предадат цялата царска власт на най-малкия брат.

От Липоксаис произлезли онези скити, които по род се наричат аухати; от средния брат Арпоксаис – скитските родове, които се наричат катиари и траспии; а от най-малкия от тях, от царя – родът, който наричали паралати...”

/История, IV, 5, 6/.

Всъщност Херодотовите три клона на големия скитски народ са възплъщени на сакралната идея за *Дървото на живота* (Обр. 2):

Обр. 2. Универсална схема на *Дървото на живота*, зад което се крие родово-функционалната структура на древното цивилизовано общество. Белият цвят отговарял на най-малобройното *жреческо съсловие*, произхождащо от божествената раса и пазещо традицията на *слънчевия култ*. От жреците били избирани царете. За основоположничка на съсловието се считала Богинята-майка Гея, владетелка на *знанието*, наричано *магия*.

Червеният цвят характеризирал *кастата на войните*, която трябвало да защитава цивилизацията от нейните врагове – съществували в древността диви примитивни племена. Патрон на кастата бил Богът-отец Уран.

И накрая, зеленият цвят символизирал най-многобройната класа, тази на *скотовъдците и земеделците*, чиято роля била да изхранва и осигурява в материално-битов аспект горните две. В основата на тази класа стояли първородните близнаци Ра. Родоначалник на скотовъдците бил Ра/Хелиос I/Мардукан, а на земеделците – Ра/Кронос/Енлил. В индийската митологична система тази божествена двойка е позната като близнаците Нестя или Ашвини.

Във „Ведите“ е указано, че според закона, даден от боговете на хората, обществото е разделено на три основни касти, плюс една неопределена маса, работен народ. Името „арийци“ имали право да носят само членовете на трите висши касти: на жреците *брахмана*, благородниците-войни *кшатрия* и *ваишя* – ръководителите на производствените отрасли скотовъдство, земеделие, занаяти, търговия. Първите две касти представлявали гръбнака на вселената. Освен че били обвързани генеалогично помежду си, техните обществени роли търпели взаимна заменяемост, щом интересът на цивилизацията го изисквал. **/История на религиите..., т. II, с. 146/.**

Тройният цветови символ на *Дървото на живота* се е запазил, в разнообразни конфигурации, в триколюрните национални знамена на *България, Унгария, Италия*, като зеленият цвят е преминал в син при *Русия, Франция, Недерландия, Люксембург, Чехия, Словакия, Словения, Хърватия, Сърбия, Египет, Сирия, Чили*.

Република *Татарстан*, в състава на *Руската федерация*, има триколюр в зелено, бяло и червено, и герб с бял крилат барс – тотемът на родоначалника на българите Дионис/Хор. *Татарстан* днес заема част от територията на старата *Волжска България* и е обитавана от потомците на волжските българи.

В жълто (вместо бяло), червено и синьо (вместо зелено) са оцветени флаговете на *Колумбия* и *Венецуела*. В жълто (вместо бяло), червено и зелено – на *Мексико, Боливия, Бенин, Камерун, Таджикистан*; а в жълто (вместо бяло), оранжево (вместо червено) и зелено – на *Етиопия, Индия, Иран и Ирландия*.

В *Индия* имало четири основни *варни* (цветово определени касти): *бели брахмани*, *червени кшатрии*, *жълти вайши* и *черни шудри*. Общо взето те са аналогични на скитските съсловия.

Полезни сведения за съсловията при келтското племе *гали* е оставил римският проконсул Гай Юлий Цезар (102-44 г. пр.Хр.) в съчинението си “*De Bello Gallico*” или “*Галската война*” /VI, 13-14/. Те били три: *друиди*, *конници* и *простолюдие*. Освен с богослужение, в това число жертвоприношения, прорицания, духовни напътствия към царете и обучение на бъдещи жреци, друидите осъществявали и съдопроизводство. Друидите се радвали на огромна почит, към тях било изпитвано страхопочитание; те и обитаваните от тях свещени средищни места имали статут на неприкосновеност. В *Галия* това била *Карнутската гора* (Кар-Нут, т.е. “Гората на [Со]кар и Нут”; Сокар и Нут са египетските аналози на Хелиос/Мардук и Рея/Суд); в *Северна Италия* – *Mediolanum* (“Средищна земя”), дн. гр. *Милано*; в *Ирландия* – провинция *Meath* (*Мид* – “среда”, “център”), където се намирала столицата *Тара*. /**История на религиите...**, с. 375, 385/.

Предаването на древното свещено знание на младите *друиди* ставало като те наизустявали огромно количество стихове, които слушали от своите учители. Обучението им продължавало понякога до 20 години. Съдържанието на сакралната поезия се отнасяло за сътворяването, размера и устройството на света, естеството на нещата, движението на съзвездията и влиянието на звездите върху хората, прераждането на душите, делата и могъществото на безсмъртните богове. Според Цезар устното предаване възпрепятствало знанието да се изнася сред простолюдието. Иначе за административно-обществени цели служело гръцко писмо. /**пак там**, с. 376/.

Уточняваме, че писмото на *галите* не е било гръцко, както се е сторило на Цезар. Те донесли своето писмо от родината си – областта *Галатейя* в *Анатолия*. В териториите от *Анатолия* до *Левант* тази писменост ползвали *финикийци*, *лиди*, *кари*, *фриги*, *мизи*, *витини* и други тракийски племена. Тъй като гърците са получили финикийската азбука от Кадъм, приликата на галския текст с гръцкия е заблудила Цезар в неговата преценка.

Келтската жреческа класа имала вътрешна йерархия: *друиди* в тесния смисъл на думата, които се занимавали със жертвоприношения, съдийство и учителство; *бардове*, наричани в Ирландия *filid* – поети и певци на култа; гадатели, наричани в Галия *vates*, а в Ирландия – *faith*, отговарящи за практическия аспект на знанието – прорицание, магия, лечителство. /**пак там**, с. 377/.

Какво разказват по-късните антични автори за племената-потомци на Хестия и Хелиос?

Докато Херодот (484-425 г.) делеял *скитите* на *скити* и *кимери*, които преди и по негово време живеели край *Меотидското езеро* (Азовско море) и *Боспор Кимерийски*, то Прокопий (500~565 г.), който живял десет века по-късно, обяснява как тези етноними са се променили: “**Онези, които някога се казваха кимерии, днес се казват хуни, а които в старо време се казваха скити, днес се казват готи** [к. В.Й.]“ /по **Ганчо Ценов**. Кроватова България и покръстването на българите. С., 2004, с. 33. Първо издание 1937/.

В 551 г. Йордан пише в съчинението си “За произхода и делата на гетите” относно *хуногурите* или *хуногундурите*, които образували българската държава северно и южно от р. Дунав: “Те живееха най-напред [преди *Троянската война* – б. В.Й.] покрай Меотидското блато, след това в Мизия, Тракия и Дакия...” /**пак там**, с. 36/.

Теофан Изповедник (758-818 г.) и патриарх Никифор (758-829 г.) казват, че там била страната на *хуните* или *хуногундурите* и *българите*. Теофан:

“Нужно е сега да разкажем и за страната на хуногундурите, българите и котрагите [при Никифор – *хуните* и *българите* – б. В.Й.]. В северните преминаеми части на Евксинския понт [*Черно море* – б. В.Й.], в тъй наречения Меотидски канал [пролива *Боспор Кимерийски* – б. В.Й.], започва тъй наречената река Куфис [р. *Кубан* – б. В.Й.], която се връща на края на Понтийското море, близо до Некропилите, при тъй наречения нос Криупросопон... От казания канал морето е като река и тече през земята на Босфора и Кимерия в Евксинския понт. От този канал покрай река Кофина се простира Стара Голяма България.” /**пак там**, с. 35/.

Отличният български историк д-р Ганчо Ценов още през 1910 г. анализира текстовете на множество антични автори, които идентифицират *скити*, *гали*, *гети*, *готи* и *келти* като един и същ народ в различните епохи. Той цитира откъси от Страбон (63 г. пр.Хр.-24 г. сл.Хр.), Йосиф Флавий (37-95 г.), Дион Хризостом (~40~120 г.), Публий Корнелий Тацит (~56-117 г.), Евсевий Йероним Софроний, т.е. Св. Йероним Стридонски (347-420 г.), Филосторгий (368-433 г.), Павел Орозий (385-418 г.), Касиодор (487-578 г.), Йордан (VI в.) – написал през 551 г. труда си “Гетика” /**Ганчо Ценов**. Произходът на българите и началото на българската държава и българската църква. С., Изд. “Хелиопол”, 2005, с. 26-37. Първо издание 1910./.

Ще приведем само казаното по въпроса от античния географ Страбон:

“Като се основавам на мненията на старите гърци, които схващат северните народи под едно и също име *скити* [славянски етноним – б. В.Й.] или *номади* [гръцки етноним – б. В.Й.], както се наричаха от Хомера [Омир – б. В.Й.], а с време, като се изучил севера, захванали да ги казват било просто *келти* и *ибери* [*хипербореи*, т.е. *севери* – б. В.Й.], било сменено *келтоибери* и *келтоскити*...”

/**Страбон**, кн. I, II, 27. – В изданието: **Страбон**. География. Кн. I-V. Превод от старогр. Валерий Русинов. Институт по тракология при БАН. С., ИК “Рал Колобър”, 2006; вж. и **Ганчо Ценов**, пос.съч., с. 36/.

Ето, според нас, развитието във времето на споменатите етноними, произлизащи от корена **хет (гет)**, произхождащ на свой ред от имената Хестия и Хелиос:

	– саки	– сакси
Хестия – хести – хети	– скити	– келти – галати (калати), гали
	– гети – готи – вестготи, остготи	– хел[ве]ти

Изброявайки земите на *скитите* – северно от р. *Дунав* и *Черно море*, около *Каспийско море*, чак до *Индия*, Страбон (63 г. пр.Хр. – 24 г. сл.Хр.) пише: “Старите гръцки писатели наричаха всички онези, които живееха на север, скити или келто-скити.” /**География**, XI, VI, 2/. Излиза, че античните автори добре са знаели за връзката между етнонимите *скити* и *келти*.

Върху намерените в *Хатушаш*, столицата на малоазийското *Хетско царство* глинени таблички, текстовете винаги започват с думата *hattili* – “на хатийски” (т.е. хетски език). Според К. Керам /“Тайната на хетите”, 1956 г./ хетският език принадлежи към “центумната” група индоевропейски езици, в която влизат келтският, гръцкият, латинският и германският. Докато в “сатемната” група източни езици се включват славянските езици, индийският и иранският. /по **Д. Х. Чайлдрес**. Изгубените градове на Атлантида, Древна Европа и Средиземноморието. С., ИК “Бард”, 2007, с. 67, 68/.

Хронологично посоките на миграцията на народа на Хестия и Хелиос са били следните:

- от *хести* в Южен Урал и Северното крайбрежие на Каспийско море и Северното Черноморие се превърнали в *хети* в Анатолия (Мала Азия) – с многократни преселения от север към юг и от юг към север, понякога с отклонения към Шумер и Египет;
- от *хети* в Анатолия (Мала Азия) се превърнали в *гети* след прехода им в Долна Мизия (България) и Дакия (Румъния);
- от *гети* в Долна Мизия (България) и Дакия (Румъния) станали *готи* в района на Северното Черноморие;
- част от *скитите* в старата им родина на Волга и Урал и *готите* при Северното Черноморие преминали в Скандза (Скандинавия);
- образувалият се в продължение на два-три века нов етнос *келти* се върнал обратно от Скандинавия към Северното Черноморие и поел на запад към Атлантическото крайбрежие на Европа;
- отделно и по-късно *вестготите* и *остготите* при Северното Черноморие мигрирали оттам към Средна, Южна и Западна Европа;
- в друго преселение част от потомците на *хетите* в Мала Азия, наричани *гали* и обитавали областта Галатея, преминали през Тракия и Адриатика

и достигнали до Западна Европа – Галия в дн. Южна Франция и Галисия (Galicia) в дн. Сев.-Зап. Испания.

Така например Йордан (VI в.) в „Getica“ (§ 28, 29) обяснява една от миграциите на *готите* – от *Скандза* (*Скандинавия*) към *Скития* – със спомена в древните им песни, че преди да дойде в *Скандинавия*, народът им обитавал *Северното Черноморие*. Тук имаме миграционен кръг: завръщане към старата родина. Сетне Йордан казва за твърдението на Йосиф Флавий (37~95 г.) относно корените на *гетите* (предците на *готите*), че те са тръгнали от *Магог*, т.е. от земите на изчезналото *Хетско царство*, и че са *скити* и по произхода и по името си. **Йордан**. О происхождении и деяниях гетов. Getica. М., 2001. – Електронна публикация: <http://www.krotov.info/acts/06/iordan/iordan01.html/>.

Кое то намерихме и ние: че *гетите* произлизат от *хетите*.

Подчертаваме, че това са само посоките и основните етноними; миграционните процеси са течали поетапно в продължение на много хилядолетия, на различни вълни, с примесвания и разединения на племена, и завършили към VI-VII в. сл.Хр.

Трансформацията на етнонима *скити* в *келти* навярно е станала в *Скандинавия*. Според нас езиков остатък от този лингвистичен процес е терминът *скалд*, с който били обозначавани през средновековието придворните певци и разказвачи на древни епоси за богове и царе. Длъжността *скалд* в двора на скандинавските крале се е преобразувала след време при *вестготите* в административната длъжност *alcalde* (*алкалде*) – “кмет”, употребявана в *Испания* – в миналото и сега.

Една от миграциите е забелязана от Херодот, който казва, че голяма скитска армия, увлечена в преследване на кимерийци, навлязла от *Скития* в *Анатолия*, тогава сатрапия на *Персия*. Пресрещналата ги мидийска войска била разгромена. Скитите живяли тук 28 години, като управлението на областта поели техни вождове. По това време *царските скити* стигнали чак до *Египет*, но фараонът ги убедил да се оттеглят чрез мъдри слова и богати дарове, и те се върнали в родината си **/Херодот: I, 103-106. – В изданието: Херодот. История. Кн. I-III. Превод от старогръцки П. Димитров. С., Изд. „Наука и изкуство“, 1986/**.

Херодот, ползвайки по-древен източник, споменава допълнително за горното преселване **/История, IV, 11/**:

“Има и друг разказ, който съм по-склонен да приема. Скитите номади – се разказва там – живели в Азия [*Мала Азия* – б. В.Й.], но масагетите [*мизи-гети* – б. В.Й.] ги притиснали с война и те, преминавайки през река Араксес, се отправили към Кимерия; разправя се, че земята, където сега живеят скитите, някога била на кимерийците.”

7. ХЕТСКО ЦАРСТВО

В началото на II хилядолетие пр.Хр. в *Анатолия*, след обединение на няколко градове-държави – *Хатти*, *Куссара*, *Каниш*, *Пурусханда*, *Вахшушана* и др. – възникнало *Хетското царство* със столица *Куссара* (в следващите векове столица е *Хатуша*). През XVII-XIII в. пр.Хр. то преживяло възход: околните могъщи държави *Митани*, *Асирия*, *Вавилон* и *Египет* били респектирани от него. Но от средата до края на XIII в. пр.Хр., поради инвазията на войнствените *морски народи*, както и в частност – след завладяването на *Ханаан* от излезлите от *Египет израелтяни*, обширното *Хетско царство* изчезнало от картата. Всъщност то се разпаднало на малки държавици, които съществували още няколко века. Същевременно обаче в началото на XII в. е имало миграция на големи хетски маси на север, към старата им прародина *Скития*. По време на тази голяма миграция един клон от *хетите* основал на река *Дунав* царство на *гетите* (по-късно на *масагетите*), което обхващало земите на днешните *Северна България* и *Румъния*, а други клонове заели степите по *Северното Черноморие*, като някои от тях (сетнешните *готи*) проникнали дори в *Скандза* (*Скандинавския полуостров*).

Такава е накратко политическата история на *хетите* в *Анатолия* през II хилядолетие пр.Хр. Преди да говорим за държавните образувания на техните потомци *гетите* на *Дунава* през I хилядолетие пр.Хр., трябва, във връзка с нашия предмет на изследване, да приведем данни за *култовия комплекс на анатолийските хети*. Познаването на божествата, почитани от народите (техните родоначалници) е от съществено значение за изясняване на техния произход и етносни взаимоотношения.

Царят на *Хетското царство* Хатусилис I (~1650~1620 г. пр.Хр.) в своя "Летопис" нарича покровителката си "богинята Слънце от Аринна". В хетския епос "Гневът на великия бог" същата богиня е назована с хуритското име Хебат, а нейния съпруг Тешуб – "небесният бог на бурята". Той е и "бащата-слънце" в серия глинени плочки с клинопис, съдържащи законите, които е дал на хетите. В описание на хетски жертвен обред, освен главната богиня *Слънце от Аринна*, са изброени още осем богини *Слънца от Аринна*, с допълнителни имена: Валанни, Никалмата, Асмуникал, Дудухепа, Хенти, Тивананна и др. /**Иван Венедиков**. *Раждането на боговете...*, с. 101, 102, 337/.

За нас името *Хебат* – Хе-Бат – означава "Голямата/великата Хе[стия]", която била и *Слънцето от Аринна*, т.е. Ар-Ин-На: "Жената на небесния Ра". Действително Хестия се явява съпруга на Хелиос/Ра/Мардук. В една молитва към майката на хетите Хебат, тя е определена като "богинята на изгряващия диск на Аринна" /**З. Сичин**. *Дванадесетата планета...*, с. 76/, т.е. богиня (съпруга) на слънчевия бог Тешуб (Хелиос/Ра).

Същото разчитане търпи и думата *арена*, название на ниско разположената кръгла равна сцена, заобиколена от стъпаловидни скамейки във фунията

на амфитеатъра. Чашевидната форма на цялото съоръжение символизира утробата на майката Хестия, но тя пази в тази своя утроба не син-слънце, а дъщеря-слънце (*Арина*), изобразена чрез кръглата арена. Хестия не е родила син-наследник, а девет принцеси-слънца (*Арини*).

Ще привлечем още данни, за да придобием пълна представа по темата. Съзвездие *Чаша* (лат. *Crater*) е астрологичен образ на чашата на Аполон, с която неговата магическа птица – гарванът – носела жива вода на боговете. В един китайски мит се разказва за десет *трикраки слънчеви птици*, които живели преди хиляди години. Те се редували така, че всеки ден една от тях прекосявала небето с карета, управлявана от тяхната *слънчева майка*. Докато не ги забелязал митичният стрелец Йи (Аполон?), който прострелял девет от тях със своя лък. Аполоновата връзка подсказва аналогията между деветте дъщери-слънца на Хестия и деветте музи – дъщерите на Мнемозина и Зевс.

Хестия/Веста е почитана под името *Анахита* – Ана-Хит, “Хестия, небесната” – не само от хетите, а и в *Лидия, Фригия, Митани, Урарту, Мидия, Персия* и др. В храмовете ѝ горял нейният “безсмъртен огън”, постоянно поддържан за жертвоприношенията **/История на религиите...**, т. II, с. 251-253/. Като майка на хетите и родствените им етноси нейният култ се поддържал на държавно ниво, а не само като на пазителка на домашното огнище, за каквато пренебрежително я считали в *Елада*.

В един от химните на “Авеста” *Анахита* е наречена “Ардви Сура Анахита: Вода Героична и Неопетнена” **/пак там**, с. 236/. Името *Ардви* – Ар-Дви, Ра-Д[е]ви – подчертава, че е наследница на богиня Ева (Д’Ева) и съпруга на Ра; името *Сура* – че е от поколението на боговете асури, а не от старите титани-деви (синовете на Дева). Водната ипостаз е естествено е наследена от Богинята-майка земя-вода Гея.

Според юдейско-римския писател Йосиф Флавий (37-95 г.) гърците наричали *галатите* (*галите*) *гомар* (*гимри, кимри* или *кимери*), а *магогите* – *скити* **/пак там**, с. 34/.

Санскритската дума *окс*, на английски език – *ох*, означаваща “бик” **/Е. Блаватска**. Разбулената Изида. Т. II. Теология. Кн. II. С., 2006, с. 169/, ни навежда на мисълта, че в *Анатолия* и *Леванта* е била в употреба звучната ѝ форма *ог*. Следователно народът на *хетите* (*скитите*), наричан в тези земи *магог*, т.е. Маг-Ог, е бил възприеман в лицето на неговите жреци като “[Синовете на] Великия бик”. А последното се потвърждава при археологическите разкопки на хетските селища, където са намерени артефакти, удостоверяващи голямото значение на култа към бика/кравата.

В библейското описание на завладяването в края на XIII в. пр.Хр. от израелтяните на *Ханаанската земя* е даден “Списък на победените царе”, в който, след поражения Амореиски цар Сихон, е посочен: “...съседния нему васански цар Ог, който беше от останалите исполини и живееше в Аштарот и в Едреи, и който владееше Хермонската планина, Салха и целия Васан, до

границите на гесурците, и на мааханците, и половината Галаад, до границата на есевонския цар Сихон. Тях поразиха Господният слуга Мойсей и израелтяните; и Господният слуга Мойсей даде земята им за притежание на рувимците, на гадците и на половината от Манасиевото племе.“ **/Исус Навиев, 12: 4-6.** – По изданието: **Библия** или книгите на Свещеното писание на Стария и Новия завет. Проект “Живо слово“. С., 2001. 1529 с. + 19 с. прил. карти/.

Тук виждаме, че и царят на остатъчното, след разпада на *Хетската империя* хетско племе *магог* (“[Синовете на] Великия бик“), е носел сакралното име *Ог*, т.е. “Бик“. Земята му се простирала на изток от р. *Йордан*, на север от планината *Хермон*, на юг до р. *Явок* и била завладяна от еврейските племена на Гад и Манасий. Столица му бил гр. *Аштарот*, находящ се източно от *Голан*; забележително е, че част от страната му се наричала *Галаад*, т.е. “Земя на галите“.

Трябва да отбележим, че *амореиците* и *евусейците*, над които в края на XIII в. пр.Хр. е царувал Сихон, били потомци на Ной от втория му син Хам, по-конкретно от четвъртия син на Хам – Ханаан. По същото време, в съседната откъм север страна, цар *Ог* управлявал народа *магог*, който пък произлизал от третия син на Ной – Яфет, по-конкретно от втория син на Яфет – *Магог* **/Битие, 10: 2, 6, 15, 16/**. По-горе споменахме за твърдението на Йосиф Флавий, че гърците наричали *магогите скити*.

Вярно ли е това твърдение, въпреки че *магогите* са потомци съответно на Ной, Яфет и Магог, които не са *скити*? Изглежда е вярно и този исторически факт се дължи на етническо смесване в края на III и началото на II хил. пр.Хр. между народа *магог* и част от големия етнос на *хетите* (наричани по-късно *скити*).

8. ЦАРСТВОТО НА ГЕТИТЕ В МИЗИЯ И ДАКИЯ

В *Долна Мизия* (*Северна България*) и *Дакия* (*Румъния*) (**сн. 23**), в края на II и през I хилядолетие пр.Хр., е съществувала държава на *гетите* (*масагетите*) със столица *Даусдава* (Деус-Дева, т.е. “Богът-отец на боговете [Хелиос I]“), наричана още *Хелис* („Слънцето“), край днешния гр. *Исперих* (**сн. 24**). Предполагаме, че самите *гети* наричали страната си *Варна*, название, което днес носи пристанищният гр. *Варна*, преди това *Одесос*. Според нас етимологията на *Варна* трябва да се търси в името на мъжкия родоначалник на *хетите* (*гетите*), съпругът на Хестия – Хелиос/Мардукан, по-точно в неговия птичи образ – черната *врана* (вж. § 2). Други топоними: *Каварна* – антична крепост на крайбрежието северно от гр. *Варна*; село *Варана*, *Плевенско*; земеръсната планина *Вранча*, дял от *Югоизточните Карпати*.

Снимка 23. Карта на Дакия и Мизия от времето на римското завоевание – I-II век. Изработена на базата на антични латински карти, от Абрахам Ортелиус през 1585 г. – В: Атлас “Българските земи в европейската картографска традиция (III-XIX в.)”. Съставител **Димитър Стоименов**. Център за изследвания на българите, Държавна агенция “Архиви”, ИК ТАНГРА ТанНакРа. С., 2008, с. 455, 456.

От края на II до средата на I хилядолетие пр.Хр. на тази територия е съществувало държавно образувание на мигриралите от Анатолия хети, наречени тук гети, които се обединили и слепи със заварените мизи, образувайки народа мизи-гети или маса-гети.

През VI в. пр.Хр. царят на бесите и сатрите Терес I (~526/521-464 г. пр.Хр.) успял да консолидира и обедини тракийските племена на юг от Балкана в т. нар. Одриско царство. При неговите наследници Спарадок (464-444 г. пр.Хр.), Ситалк (444-424 г. пр.Хр.), Севт I (424-407 г. пр.Хр.), Медок I (407-391 г. пр.Хр.), Севт II (405-384 г. пр.Хр.), Котис I (384-359 г. пр.Хр.) и др. Одриското царство се разширило на север до делтата на р. Дунав, а масагетското се свило в Дакия.

Снимка 24. Карта с разположението на древната гетска столица Хелис/Даусдава, защитена от каньона на р. Крапинец. На североизток, в Гинина могила, край с. Свешари, се намира красивата гробница на гетски владетел, а на югозапад – тракийското светилище Демир баба. Целият район, осяан с могили, е включен в археологическия резерват Сборяново.

Край на тракийския възход сложил Александър III Македонски (336-323 г. пр.Хр.), който установил хегемония над Тракия, за да осигури тила си с оглед завладяването на Изтока. След смъртта на Александър, при разпределението на неговата империя, Тракия се паднала на диадоха Лизимах (323-281 г. пр.Хр.). Изглежда както Александър, така и Лизимах, са управлявали Тракия съвместно с тракийски парадинасти.

Този политически модел е временно преустановен от Кавар (257-218 г. пр.Хр.), последния владетел на Гетското/Келтското царство в Тракия (278-218 г. пр.Хр.), който по майчина линия се явявал внук на Птолемей I Сотер (или Лаг) – македонският диадох, наследил Египет (323-283 г. пр.Хр.). Кавар, който

преместил столицата си от Тиле/Тюле (дн. край с. Тулово, община Мъглиж, област Стара Загора) в Кабиле (дн. край гр. Ямбол), е подлагал на системно изстребление наследниците на тракийската династия. /**Методи Манов**. В търсене на Тюлис или Тракия. С., ИК „Борина“, 2017, с. 92-184/.

От средата на I в. пр.Хр. до средата на I в. сл.Хр. Рим постепенно се наложил над Тракия, като осъществявал нейното управление отново чрез тракийски парадинастии: напр. Реметалк I (31-12 г. пр.Хр.) – севаст на Тракия по времето на император Октавиан Август (27-14 г. пр.Хр.). След управлението на Реметалк II (18-38 г.) и Реметалк III (38-44 г.) Тракия и Мизия били анексирани от император Клавдий (41-56 г.) и превърнати в римски провинции (46 г.), с римски управители и администрация. В самото начало на II в. (101-107 г.) император Траян (98-117 г.) успял да завладее и Дакия. В този исторически момент столицата на маса-гетите и даките се намирала в полите на Карпатите под името Сармизегетуса („Царство на мизите и гетите“).

Специфичните названия *Варна* и *Одеса* ги е имало и извън *Мизия* и *Дакия*; те маркират важните стратегически пунктове в обитанията на клоновете на хетския етнос. В епоса за Один се споменава как флотите на неговите потомци ползвали пристанищния гр. *Одесюнд* на крайбрежието на днешна *Холандия*, *Северно море* /**Снуре Стюрлюсон**. Саги за кралете на Севера..., с. 39/. Пристанище *Варна* е имало и на североизточното крайбрежие на *Евксински понт*. Не ще пропуснем и гр. *Одеса* на полуостров *Крим*.

Разбира се, идентични топоними са оставили и келтите в *Ирландия*. Това са пак пристанища: едното е *Barna* (*Барна*), на западното атлантическо крайбрежие; другото *Dungarvan* – Дун-Гарван, или Тун-Гарван, т.е. „[Небесният отец] Тун-Гарван“, на югоизточното крайбрежие на острова.

На топонима *Варна* може да се търси още една етимология, макар и не толкова убедителна, ако приемем, че той е посветен на овена, една от ипостазите на Богинята-майка. Защото в иранската митология и особено при *партите* с термина *хварна* било обозначавано царско знамение, което се явявало във вид на овен. /**Иван Маразов**. Ритон с глава на овен от Далакова могила. – В: Известия на музеите от Югоизточна България. Т. XXIV. Сливен, 2009, с. 24/.

Етимологичната връзка между видовите названия *врана* и *гарван* проличава добре в руския език, според който първата птица се нарича *ворона*, а втората – *ворон*. Много по-интересна е обаче връзката между *врана* и *варан* (лат. *Varanus*, земен дракон) – род едри гущери. Тези толкова различни животински видове – птица и земноводно – носят идентични видови названия, поради факта, че в древността са били считани за превъплъщения на едно и също божество. Освен това, горните съпоставки ни помагат да изясним кой бог се крие зад *Варуна* – важен персонаж в индийската митология. Става дума именно за слънчевия Хелиос/Мардукан, египетския Ра.

От ипостазните имена *Врана* и *Vereni* на Хелиос/Мардукан произлизат ред думи с коренова основа **вр**: *врачка*, *врач* („лечител“), *варяг* („войн“), *враг*,

опозицията *вратъ* ("лъжа") – *верить* ("вярвам"), латинската *veritas* ("истина"), *вяра* (*вера*), *варан* ("земен дракон"), *варак* ("златно покритие"), *вар*, *вир*, *вар* ("война"), *work* ("работа") и пр. С основа **бр**: *бряг*, *барка* (речна лодка), *бреза*, *бряст*, *бирюза* (рус., „тюркоаз“), *брат*, *баран* („овен“), *барон* (феодална титла), *бран* („битка“, „война“), *браня*, *барс* (планински лъв), *брадва*, *брат*, *брод*, *брада*, *бера*, *бразда*, *брана* и др.

Топонимът *Одеса*/Одесос също има ведическо-славянски произход: *Одеса* = *Отеца*. Тук отново е визиран родоначалникът на *гетите*, *хетите*, *скитите* и пр. Хелиос I/Мардукан, обичан от своя народ в птичето му превъплъщение *Врана* (*Варна*).

Между III в. пр.Хр. и III в. сл.Хр. в монетарницата на гр. *Одесос* са отсечени големи емисии, художествено изработени монети: сребърни тетрадрахми и бронзови монети, в три основни типа, които са намирани из *Долна Мизия* (на запад – до поречието на р. *Янтра*). На трите типа е представен *Великият бог* на града, но и на цялото гетско племе, както ще стане ясно. При първия тип, наченат около 270 г. пр.Хр., богът е полегнал на царски диван, в лявата си ръка държи рога на изобилието, облегнат на лявото му рамо. Над дясната му ръка се показва фар, разпръскващ лъчи, а над фара – амфора с устието надолу. В един от екземплярите косата му е обхваната с лавров венец. **/Иван Венедиков.** Раждането на боговете..., с. 294, 295/.

На втория тип монети, от края на III в. пр.Хр., богът стои прав насреща, носи дълга коса и брада. Пак в лявата му ръка, опрян на лявото му рамо е рогът на изобилието – главният му атрибут. В дясната си ръка държи фиала за излияние.

Вторият тип е възпроизведен в емисия, сечена доста по-късно, по времето на Гордиан III (235-238 г. сл.Хр.). Тя представя аналогична статуя на бога, изправена в неговия храм, върху фронтоната на който има изображение на Хелиос в квадрига **/пак там**, с. 292, 293/.

Третият тип, сечен от края на II в. пр.Хр. насетне, се отличава със своята иконография. *Великият бог* е в ролята на конник, издигнал копие в дясната си ръка. Че той е същият бог се разбира от една емисия, в която копие то го няма, но се появява характерният за него рог на изобилието. **/пак там**, с. 293/.

Монетите от трите типа са удостоени с много интересен надпис: ΜΕΓΑΣ ΘΕΟΣ ΟΔΙΣΣΙΤΩΝ. Иван Венедиков разделя надписа на три части и го чете: "Великият бог" (на Одесос), като приема, че "името на града е предадено в родителен падеж от етника ОΔΙΣΣΙΤΩΝ" **/пак там**/. Това неубедително разчитане явно е пригодно към неговата хипотеза, че Великият бог на гр. Одесос е Хадес **/пак там**, с. 296-300/.

Но нещата стоят другояче, не само защото Хадес не е бог на траките и в частност на гетите. Думата ΟΔΙΣΣΙΤΩΝ не е името на града *Одесос* в родителен падеж, а етнонима *одесити*, който в родителен падеж става *одеситон*/*одеситони*. *Великият бог* (ΜΕΓΑΣ ΘΕΟΣ) на кого? – на *одеситите* (ΟΔΙΣΣΙΤΩΝ). Етнонимът *одесити* е всъщност епоним, защото възпроизвежда определителното име на бога. *Одесит*, *одесът*, т.е. "отецът", това е родоначалникът на хетите/гетите – *Великият бог* (ΜΕΓΑΣ ΘΕΟΣ) Хелиос I/Мардукан, почитан още като свещената птица *Врана*, т.е. *Варна*. От думата "отец" пък идва другият топоним – *Одеса* или *Одесос*.

Същото ни казват атрибутите на бога. Рогът на изобилието, питейната амфора, светецът фар, лавровият венец (*лавра* – Ла-Вра, Ал-Вра, т.е. “Бог Вра[на]”), разкриват слънчев бог-отец, родоначалник, но и скотовъд, даващ храна и богатство. Ами релефът на Хелиос върху фронтона на собствения му храм? Това не е Хелиос II, синът на Хиперион, а Хелиос I – първородният син на Гея и Уран, и брат-близък на Кронос.

Дори когато разглежда надписи върху оброчни релефи, посветени на това божество, с характерните му типажи, в които е посочено прозвището му ΔΑΡΣΑΛΑΣ (*Дарзалас*) /**пак там**, с. 297-299/, Венедиков не се досеща за самоличността му. Това са декрети на гр. *Одесос* от 215, 221 и 238 г.; един оброчен релеф, посветен от някой си булеутес (член на градския съвет, вероятно в столицата *Хелис*) на “Великия бог Дарзалас”, намерен в *Търговищко*; друг оброчен релеф от гр. *Каспичан* и пр. Освен всичко казано, в гр. *Одесос* се провеждали атлетически игри *Дарзалеи*. Припомняме, че *Дарзалас* е едно от имената на Хелиос I, запазено при *келтите*, братовчеди на *гетите* и приписвано понякога на брат му Кронос.

Има и друг интересен артефакт – златна плочка от *Кубан*, – на която заедно са изобразени “скитската богиня” Хестия и богът-слънце Хелиос I, възкачени върху своята колесница /**История на религиите...**, т. II, с. 195/.

През 239 г. пр.Хр. в гр. *Одесос* е бил отсечен и още един тип (в две емисии) сребърна тетрадрахма, публикувана и описана от Методи Манов по екземпляри, съхранявани във Френската национална библиотека. Надпис на реверса на първата емисия: ΘΕΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΟΔΗΣΙΤΩΝ. Според Манов на реверса има „Изображение на статуя на Кавар като Великия бог с рог на изобилието и със специален символ.“ /**Методи Манов**. В търсене на Тюлис или Тракия. С., ИК „Борина“, 2017, с. 161, 162/.

Гетският/келтският цар Кавар (257-218 г. пр.Хр.) е управлявал освен *Долна Мизия* и част от *Тракия* (наследеното от него *Келтско царство* в *Тракийската низина*), изземвайки правото на власт и погубвайки потомците на Севт III (331~300 г. пр.Хр.). По силата на родството си с владетеля на *Египет* – диадоха Птолемей I Лаг (майка на Кавар била дъщеря на Птолемей) – Кавар е смятал, че има права върху тракийското наследство на другия диадох Лизимах. /**пак там**, с. 92-184/.

През 241-239 г. пр.Хр. Кавар, верен на гетската традиция и за да подчертае своя божествен произход, построил в гр. *Одесос* храм на Великия бог Варна (Дарзалас). Във връзка с това наредил и изработката на споменатите две емисии сребърни тетрадрахми в чест на племенния бог-отец и в своя чест като негов потомък, които да бъдат готови за откриването на храма през 239 г., съчетано със специален празничен ритуал.

Впрочем личното царско име *Кавар* е съставено на база божественото име *Варна*, защото Ка-Вар се разчита като „Син/потомък [на] Вар[на]“. Не можем да не отбележим топонима *Каварна* (средновековният *Карвуна*). Градът на това място – предмостие към прибрежната гръцка колония *Бизоне* – е бил построен навярно от *Кавар*. На 12 км. на север е нос *Калиакра*, забележителен със здравите си укрепления и с легендите за съкровището на Александър Македонски и тракийския му наследник Лизимах.

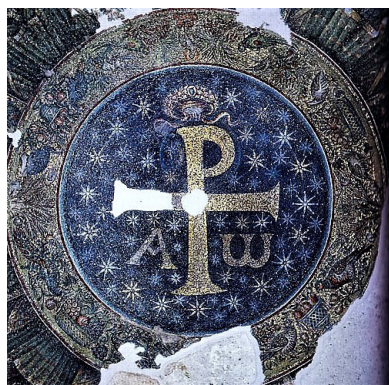

Относно тълкуването на образите върху монетите, можем да се съгласим, че главата на аверса е портрет в профил на Кавар, но на реверса все пак е показана статуята на Великия бог на *хетите*, *гетите*, *скитите*, *келтите* Хелиос I, с други местни имена Одеса, Варна и Дарзалас. Такъв е прочитът на Тодор Герасимов, Иван Венедиков, Ставри Топалов и други изследователи, занимали се с въпроса. Видно е, освен това, че Кавар е копирал надписа от монетите на предишните владетели.

Владетелите от класицизма и елинизма, включително тракийските и гетските царе, са се представяли пред народа за синове на бога-родоначалник и на богинята-майка: те играели тази роля и в мистериите. Няма как Кавар да се прави на самия древен отец (Хелиос) на огромния народ, който е обитавал от хиляди години *Скития*, *Дакия*, *Долна Мизия*, *Анатолия*.

Двата символа, които държи статуята на Хелиос, са типичните атрибути на бог-родоначалник: рогът на изобилието в лявата ръка символизира богатата, дадени от бога на неговия народ – храна, стада, богатства, знание, земя, слънце и т.н.; „геврекът“ в дясната ръка символизира генеалогичната (кръвната) връзка между бога и потомците му: преките му потомци са царете-жреци, а непреките – целия народ.

Фигурата, наречена от нас „геврек“, а от М. Манов – „специален символ“, е всъщност схематизиран венец от жълто еньовче, знакът, оставян, по данни на Плутарх, от Зевс/Озирис на богините, които са заченали дете от него. Актът на зачеването, извършван по древна божествена традиция в дните на лятното слънцестоене (22-24 юни) – Еньов ден, – очевидно е бил спазван още по времето на Зевсовия баща Кронос и Зевсовия чичо Хелиос (сн. 25, 26, 27). Същият венец – от натурални цветя, или от метал, – наложен върху главата, е станал прототип на короната *тиара* или *диадема*, защото в древността наличието на потомство е било задължително условие за упражняване на власт.

Снимка 25. Куполът на християнски баптистерий в Келибия, Северна Африка, VI век. На фона на звездно небе е изобразен кръст, увенчан с буквата Р: може би произведен от кръста Анх на египетския бог-син Озирис-Хор. Под хоризонталното рамо на кръста са поставени буквите Алфа и Омега, символизиращи Отеца и Майката на боговете. Над кръста е нарисувана оброчният венец на Зевс-Амон (Озирис).

Снимка 26. Детайл-увеличение на оброчния венец от цветето жълто еньовче на на Яньо/Еньо, Йенишер, Янус/Януариус или Зевс/Озирис – отецът на богове и хора.

По-долу представяме тетрадрахма на Кавар от втората му емисия, посветена на Великия бог, отсечена през 239 г. пр.Хр. (сн. 28). На лицето е изобразена главата на Кавар в десен профил. Царят е брадат, а косата му е пристегната с фина диадема. На opakото е изобразен прав Великият бог Оде (Оте = Отеца) на носещите този епоним одесити – жителите на град Одесос. В дясната си ръка богът държи *венеца, символизиращ родовитост*, а с лявата крепи на рамото си *рога на изобилието*.

Снимка 27. Античен релеф с христограмата на Константин Велики (август на Запада: 306-324 г.; император на Изтока и Запада: 324-337 г.), върху която две птици поставят венеца на Зевс/Озирис.

Снимка 28. Надпис на opakoto: ΘΕΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΟΔΗ, т.е. „Великият бог Оде“; а долу, под чертата ΚΥΡΣΑ, т.е. „Кирса“, магистратът на град Одесос в 239 г. пр.Хр.

Гетските царе са оставили край столицата си *Даусдава/Хелис* уникална гробница (при дн. с. *Свещари, Исперихско*). В главната зала има статуи на десет богини-майки. Разбираме, че те били считани за такива, от роклите им с вид на лотусов цвят и от позлатените им шапки-корони. Вдигнали ръце нагоре, те сякаш подпират небето, т.е. тавана (**сн. 29**). Самият топоним *Свещари* идва от името *Веста* (*Хестия*): *С-Веста-Ре, Свестаре*, означаващ „При Веста, [съпругата на] Ре“. На 21 декември, Игнажден – рождения ден на Дионис/Хор, слънчев лъч огрява стенопис със сцена, в която богинята коронясва царя.

Снимка 29. Десет статуи на *кареатиди* в гробницата край с. Свещари, Исперихско, Североизточна България (III в. пр.Хр.). Фото Бойко Калев; дизайн Владимир Прангов.

Богините носят на главите си цилиндрични корони, върху които има следи от позлатяване. Ка-Рея означава "потомка на Рея": Хестия била първородната дъщеря на Рея, а дъщерите на Хестия – внуци на Рея.

Карейтите подкрепят архитрава, фриза и корниза, върху които стои небесния свод, с архитектурно название тимпан. Подобно на гробниците-мавзолеи в Казанлък и Старосел, фризьт е украсен с триглифи – най-древния символ на върховния бог Троян/Тангра.

Кои са тези богини? Естествено общата майка-родоначалничка на големия хетски етнос *Хестия/Веста/Тевет* и деветте ѝ дъщери – родоначалнички на неговите клонове.

Според Диодор *Хестия* е дала законите на Залмоксис, жрец на масагетите (обединените мизи и гети) в *Мизия /История на религиите...*, т. II, с. 337/. Или по-скоро Залмоксис е открил древен законник на Хестия, от който ги е преписал.

Впрочем името *Залмокс* съдържа два термина (Зал-Мокс): *Зал/Сал* очевидно е тракийска дума за „слънце“, така напр. латинската форма е sol; а *Мокс* е богинята на подземното царство *Мокос/Мокош* или *Макош* (Мак-Ош = „Великата крава“) при мизите, даките и по-късно при славяните. Разбира се името на царя-бог *Залмокс* съчетава в себе си имената на бога-слънце и богинята-земя, явяващи се за племето хети/гети/скити техния бог-отец Хелиос/Ра/Мардук и тяхната богиня-майка Хестия/Веста.

Смятаме, че скулптурите в *Свещарската гробница* изобразяват именно богините *Слънца от Аринна*, споменати по-горе (вж. § 7). Както казахме, това са

Хестия и нейните дъщери, които на свой ред се превърнали в майки на племената от голямото хетско семейство. Можем да посочим *деветте клона на хетите* и техните обитания:

1. хети – *Анатолия*;
2. хати – *Анатолия*;
3. гети/масагети – *Долна Мизия и Дакия*;
4. келти – *Централна Европа, Северна Франция, Ирландия, Шотландия*;
5. скити – *Урал, Волга, Северно Черноморие*;
6. суоми – *Финландия*;
7. готи, разделили се на остготи – *Северно Черноморие*, по-късно *Италия*; вестготи – *Северно Черноморие*, по-късно *Испания*;
8. гали/галиджийци – областта *Галатея/Галатия* (лат. *Galatia*) в *Анатолия*; по-късно историческата област *Галиция* в дн. *Югозападна Украйна* и *Югоизточна Полша* и накрая – *Франция и Испания* (автономна област *Galicja/Galiza*);
9. (х)ести – *Естония*.

Отбелязваме, че хоронимите *Суоми* и *Финландия* касаят *Хестия* като богиня-майка: Су-Оми – “Майчица-утроба”; Фин-Ланд, Ниф(Нит)-Ланд – “Земята на Утробата”.

Осмият клон на *хетите* се е самоназовал *гали* по ипостазното име на *Хестия* – *Гала, Галица* (значещо „Враната“ на галички диалект). В славянския текст „Слово о полку Игореве“ иносказателно се казва, че княз Игор нападнал половците/казаците на *Дон*, като заедно с неговия полк препускали галицките му съюзници: „Не буря соколите [войните на Игор – б. В.Й.] отнесе през поле широко, а галици стаи [„врани ята“, т.е. галицките полкове – б. В.Й.] летят към *Дон велики*.“ /Слово о полку Игореве. – В: old-russian.chat.ru/06slovo.html/. Между другото тук талантливият автор е използвал художествените похвати алегория и олицетворение.

Други „врани“ топоними, освен споменатите по-горе: гр. *Галич* в *Галиция, Украйна*; скален нос *Галата* и прилежащия до него квартал *Галата* в гр. *Варна, България*; квартал *Галата* в гр. *Истанбул, Турция*.

Племето *гали* се явява един от етническите субстрати на народа, обитаващ съвременна *Франция*. Един от по-известните галски вождове, който е водил ожесточена, но неравна борба с *Рим*, в лицето на Гай Юлий Цезар (102-44 г. пр.Хр.), е имал специфично сложносъставно име-титла: на галски език *Версенжеторикс* (82-46 г. пр.Хр.), а в латинска транскрипция – *Верцингеторикс*. Значението на това име може да бъде разбрано от следната му разбивка: *Вер-Цин-Гето-Рикс*, т.е. „Син на дракона, цар на гетите“. Става ясно, че този вожд се е титуловал „цар на гетите“, а не на *галиите*, т.е. че *галиите* са племе в състава на големия *хетски/гетски народ*; и второ, научаваме, че и *галското племе* е почитало Дракона (Великата змия) *Хелиос/Мардук/Варна*.

В Христово време, когато *Римската империя* постепенно и настъпателно завладяла тракийските земи до рубежа на р. *Дунав*, все още свободните в *Дакия гети* определили за своя столица град *Сармизегетуса* – т.е. “Цар[ство] мизе-гетуса“, или царство на *мизите* и *гетите* (*масагетите*). При император

Траян (98-117 г.) вече и *Дакия* на цар Децебал била окупирана от *Рим* в резултат на Втората Дакийска война през 105-107 г. В *Дакия* Траян се сражавал с народа *бури* /**Йордан Вълчев**. Българският календар. В. Търново, 2005, с. 150/. *Бури* се явява синонимен етноним на *масагетите*, т.е. *българите*, употребяван от тях по време на война, идващ очевидно от воинствената ипостаз на родоначалника им Дионис/Хор – свирепият вълк *Бури*.

Не можем да пропуснем етимологията на топонима *Дакия*. За нас той идва от санскритските лунни женски божества-освободителки *Даки* или *Дакини* от свитата на богиня Кали. Тибетската аналогия на това име *Mkha-gro-ma* означава “танцуващи в небето”. Били изобразявани голи, със заплетени във вихрен танц извити тела. Действителният подтекст на техните прояви не бил сексуален, а въздействие за освобождаване на тялото и душата с цел спонтанно общуване с чистата природа и постигане на лекота на ума и мисълта, движение от тъмнината на материята към светлината на духа. Несъмнено и в древна *Дакия* е имало светилища на Богинята-майка, но ролята на нейни жрици играли *Дакините*.

Херодот сочи приликата в облеклото и обичаите на *масагетите* и *скитите*, а това подкрепя тезата за етносно-етнонимните превъплъщения на *хетския/гетския народ*:

“Масагетите носят облекло, подобно на скитското, и водят начин на живот, подобен на скитския; бият се и на коне, и без коне (владееят и двата начина), стрелят с лък, хвърлят копие и обикновено носят сагари. За всичко използват злато и мед. Каквото им трябва за копията, за върхове на стрели и за сагари, все от мед го правят; а за главата, коланите и ремъците през рамо използват злато – за украса...”

/История, I, 215/.

Ще коментираме и думи, производни от свещеното име на Отеца на *хетите Врана*: *лавра* – Ла-Вра, Ал-Вра, или “Бог Вра[на]”; *брат* – Бра-Ат, Вра-Ат, или “Светът на Вра[на]”; *брада* – Бра-Да, Вра-Ат, или пак “Светът на Вра[на]”; съществителното *бран* (“война”, “битка”), както и глагола *браня* – Бра-Ня, Вра-Ан, или “Небесната Вра[на]”; одобрителният възглас *браво* – Бра-Во, Вра-Ов, или “Овоидът Вра[на]”. Етимологията на думата *брат* от името *Врана* се дължи на кръвната връзка между първите в света братя-близнаци Хелиос/Врана и Кронос/Сокола, а етимологията на думата *брада* от името *Врана* ни подсказва характерния външен белег на първите богове – техните гъсти и дълги бради, грижливо сресани на релефните им портретни изображения върху някои керамични плочки от *Месопотамия*. Брадата като отличителен белег е подчертана и в инкските легенди за сина на слънцето Контнки Веракоча.

Между другото отбелязваме антропонима *Гета* на базилевса на племето *едони* през VI в. пр.Хр., когато обитавали *Беломорска Тракия*, изписан с правилен красив шрифт върху тежките му сребърни монети (октодрахми), едни от най-ранните в света. /снимка на тази монета виж във **Валентин Йорданов**. Потомците на боговете Посейдон, Зевс и Хадес в Тракия. – списание „Горгони“, кн. 3. 2019, с. 24/. По това време *финикийският* (Кадъмов) вариант на божественото *бохарско писмо*, излязъл от херметичните забрани и започнал свободно да се разпространява в *Средиземноморско-Егейския регион*. Траките *беси* обаче, като истински *нетери (пазители)* на свещеното слово, продължили да пазят своя най-чист вариант на свещената *бохарица* чак до IV в., когато и той станал публичен.

Във връзка с термина *хет* ще приведем и думите *hetaeria (хетерия)* – македонското аристократично общество, братство; *хетайри* – благородните македонци, съставлящи елитната конница на македонския цар; *хетман* – военен лидер при донските казаци.

За нас е загадка защо египетските фараони дори през *Старото царство* носели съставната частица *хет* в официалната си титулатура, наред с традиционното хорическо име. Дали тази именна традиция е древна колкото хорическата и е свързана с богиня Хестия? Вероятно в определен момент е станало съчетаване между царствени потомци на Хор и такива на Хестия. Засега нямаме отговор на този въпрос.